

ZIVOT

KULTURNĚ SPOLEČENSKÝ ČASOPIS ● ŘÍJEN ● OKTÓBER ● PAŽDZIERNIK ● ČÍSLO 10/1977 ● ROČNÍK 20 cena 1 zł

Hori ohník, horí na Královej holi.
Ktože ho nakládol? — dvanásti sokoli.
Dvanásti sokoli, sokolovia bieli,
akých ľudské oči viacej nevideli!
Dvanásti sokoli, sokolovia Tatier,
akoby ich bola mala jedna mater;
jedna mater mala, v mlieku kúpavala,
zlatým povojníckom bola povýjala.
To sa chlapci, to sa jak oltárne sviece,
ked' idú po háji, celý sa trbliece.
Košielky zelené, striebrom obrúbené;
klobúčky obité, orlom podperené;
valaška, karabín a pištoliek dvoje:
to sa chlapci, to sa, potešenie moje! —
Ked' vatru rozložia na hronskom pohorí:
v dvanásťich stoliciah biely deň zazorí.
A ked' si od zeme chlapci zadupkajú.
dvanásťim stoliciam žilky zahrajú.
Hoj, a ked' nad hlavou palošik im blysne:
to až hen v Budine srdce pánom stisne!

Hory, šíre hory — to ich rodné dvory,
hole, sivé hole — to ich voľné pole —
a na tom Kriváni zámok murovaný:
ktože tým pod slnkom voľne žiť
zabráni?!

A ten ich kapitán, to je len veľký pán!
Perečko belavé, červený dolomán;
ked' ide po hore, ako ranné zore,
ked' ide po lese, celý svet sa trásie!

Hod Tatier k Dunaju ťudia si šopkajú:
Ber, pane, tie dane, však príde rátanie.
Ber, vŕčko, však ty to zaplatíš raz
kožou!
nezvieš skiad, iba ked' zblystne dvanásť
nožov:
„Stoj! tisíc hrmených! — vyskočia desiaty —
„stoj! — daj bohu dušu a chlapcom dukáty!“
Nad hlavou paloše, na prsiach pištole:
„Sem, pane, tie zdrané slovenské mozole!“

Hod Tatier k Dunaju siroti spievajú:
Dajže, bože, šťastia hôrnemu šuhaju!
Šťastia, bože, šťastia zrána i
zvečera,
a to takou mierou, ako nám on merá.
Merá nám on, merá dukáty z klobúka,
červenú angliu od buka do buka.

Had horou na skale perečko sa belie:
kloňte sa, chalupy, traste sa, kaštiele!
Bo kohos' Jánošík na paloš načiara,
tomu nespomôžu ani tria cisára;
a komu odpíše lístoček trirohý,
toho nezachránia múry do oblohy.
Raz junák zapískne — z dvanásť pušiek blyskne;
druhý raz zapískne — tisíc chlapcov zvýskne;
tretí raz zapískne — šabliky zazvonia
zhora od Považia, zhora od Pohronia —
a jedným sa hlasom ozvú štyri strany:
„My sme u nás doma — my sme tuná páni!“

PROJ. GRAF. M. BABICZ

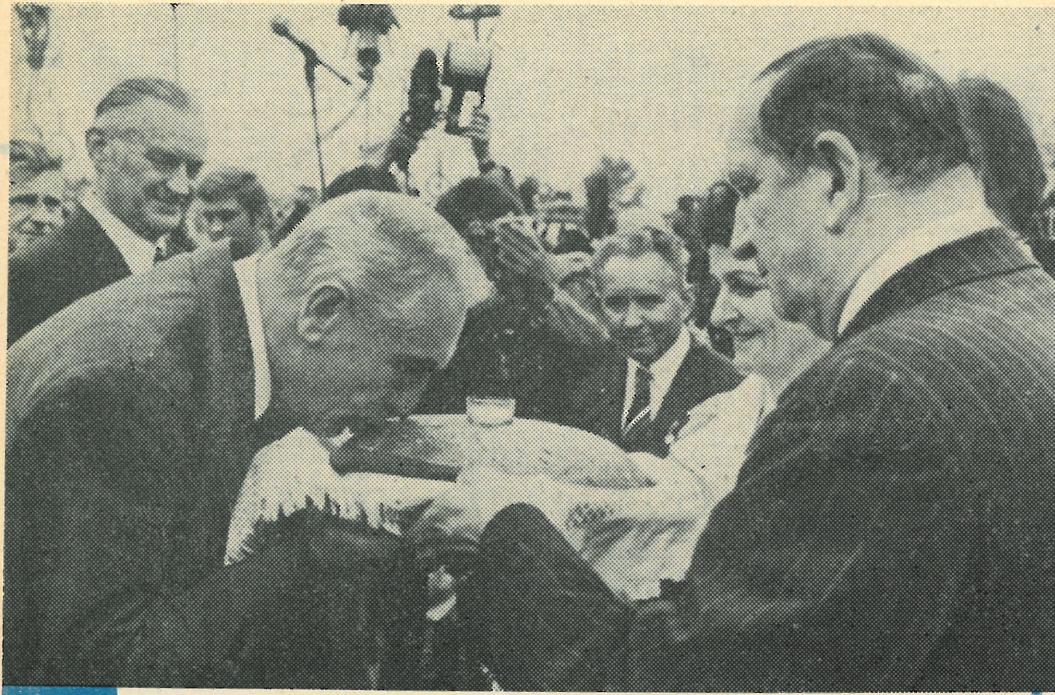
Hori ohník, horí — nie jak voľakedy —
a okolo ohňa desať chlapcov sedí.
Sedia oni, sedia, do ohníčka hľadia —
do ohníčka hľadia, slovka nepovedia.
Len ked' bor zašumie, ked' vetrov
zaveje —
skočia — zavzdychajú: „Jaj, naše nádeje!
Janíčko, Janíčko, ty naše slniečko!
Čakáme na teba sťa na ten deň z neba.
Svitaj, bože, svitaj, žeby bolo ráno,
aby nás ohrialo slnko maľovano!
Už vatra dohára jak obetná žiara,
a chlapci sťa sochy okolo oltára,
sedia oni, sedia, do ohníčka hľadia —
do ohníčka hľadia, slovka nepovedia.
Už plamenček malý — už len blysk slabušký
na nich sťa na hroboch svätojánske mušky;
už i ten plamenček pomaly zhasína —
už temno, už ticho jak stred cintorína.
a kdesi čo zvolá ako nadzemská moc:
„Jánošík lapený! — Šuhajci, dobrá noc!“ —

Hahučali hory, zahučali doly —
zanôtili chlapci: „Boli časy, boli!
Boli časy, boli, ale sa minuli —
po maličkej chvíle minieme sa
i my!

Ked' sa my minieme, minie sa
krajina,
akoby odlomil vrštek z rozmarína;

ked' sa my minieme, minie sa celý svet,
akoby odpadol z červenej ruže kvet.“

JÁN BOTTO — SMRT JÁNOŠÍKOVA
(úryvok)

Tohoročný sviatok úrody — Ústredne dožinkové slávnosti sa konali 11. septembra v Leszne. Žúčastnili sa ich predstaviteľia najvyšších stranických a štátnych organov s Edwardom Gierkom, Henrykom Jabłońskym a Piotrom Jaroszewicem. Pred dožinkami sa vedúci predstaviteľia stretli so skupinou vzorných roľníkov, z ktorých 113 osôb dostalo vysoké štátne vyznamenania. Na snímke: E. Gierek prijíma peceň chleba z novej úrody od starejších dožinek Apolonie Olejniczakowej a Edmunda Apolinarského.

FOTO: CAF-HAWALEJ-TELEFOTO

Prvý tajomník ÚV PZRS Edward Gierek bol v dňoch 12.—14. septembra t.r. na oficiálnej návštive vo Francúzsku na pozvanie prezidenta Francúzskej republiky Valeryho Giscarda d'Estainga. Táto návštava bola ďalšou dôležitou udalosťou v procese stáleho rozvoja a upevňovania priateľských vzťahov spájajúcich Poľsko s Francúzskom. Na snímke: E. Gierek a V. Giscard d'Estaing počas srdečného uvítania na letisku Orly v Paríži.

FOTO: CAF-ZAGOZDZINSKI

NÁŠ KOMENTÁR

IX. plén ÚV PZRS posúdilo spoločensko-hospodárske výsledky rozvoja krajiny vytýčené na VI. a VII. zjazde strany, skorigované uzneseniami V. a VI. pléna. Načrtlo obraz našej aktuálnej situácie. Teda podstatou IX. pléna je ďalší pružný rozvoj nášho hospodárstva úzko spojený so zabezpečovaním najsurnejších potrieb celej našej spoločnosti. Úlohy päťročného plánu 1976—1980 sú veľké a vôbec nie jednoduché. Musí sa vynaložiť veľa úsilia, teraz a v najbližšej budúcnosti, aby boli splnené. Treba tiež používať elastické hospodárske manévre pre dosiahnutie základných cieľov. Musí sa prekonať rozličné fažkosti, zároveň tie, ktoré sú spôsobené objektívnymi príčinami, ako aj tie, ktoré sú výsledkom obyčajnej nehospodárnosti.

Základnou otázkou je ďalší pružný hospodársky rozvoj krajiny a udržanie rovnováhy na

trhu, ktoréj narušenie rodí určité napätia. Bude sa to týkať najmä sféry dostatočného zásobovania obyvateľstva predovšetkým základnými potravinami a inými spotrebennými tovarmi. Čo sa týka tovarov určených pre individuálnych odberateľov, dôležitá je aj ich kvalita, ktorej sa bude nadále venovať mimoriadna pozornosť. Takýto hospodársky postoj k potrebám spoločnosti je hlavnou smernicou IX. pléna a bude dôsledne realizovaný na všetkých úsekoch riadenia a výroby.

Úlohy, ktoré nás čakajú nie sú ľahké, trebárs pre živelné pohromy, poklesy úrody, nevyhnutnosť splácania úverov a všeobecné tendencie rastúci cien vo svete. Bude sa teda počítať s každou vydanou zlotou a s každou minútou práce, každým kilogramom suroviny a s výsledkami každého rozhodnutia. Nikto nemôže v týchto otázkach počítať so žiadnymi úľavami. Potrieb je totiž príliš veľa a musíme sa koncentrovať na tom, čo je najdôležitejšie, najvýnosnejšie a čo prospieva rozvoju krajiny a uspokojovaniu požiadaviek spoločnosti.

■ NOVÝ PÓMNIK REVOLUCIONÁRA, kvety a vence pri už stojacích pomníkoch Felixa Dzeržinského, ako aj akademie, vedecké sympózia a výstavy v múzeách boli výrazom pocty jednému z vodecov Októbrovej revolúcie pri príležitosti stého výročia jeho narodenia.

■ V PALÁCI VEDY A KULTÚRY otvorili výstavu Cesta Veľkého Októbra, na ktorej zhromaždili 800 dokumentov spojených s dejinami Októbrovej revolúcie: archívne snímky, originály novín, zástavy, prvé stranice legiti-mácie.

■ PENTAGON uverejnil údaje týkajúce sa ozbrojených síl USA. Slúži v nich 2 074 800 ľudí, z toho 1 607 436 v USA alebo na tzv. pridružených územiac a 467 000 v cudzine.

DVE VEL'KÉ SÚŤAŽE S CENAMI

VENOVANÉ 30. VÝROČIU KSČaS a 20. VÝROČIU ŽIVOTA

A TRADIČNÚ SÚŤAŽ ZÍSKAVANIA PREDPRATITEL'OV NA ROK 1978
VYPISUJE ÚV KSČaS A REDAKCIA ŽIVOTA

SÚŤAŽ NA SPOMIENKY
Z MINULÝCH DESATROCÍ

OPÍS
OPÍS
OPÍS

TEMATIKA:
najdôležitejšiu udalosť v osobnom alebo rodinnom živote a vlastnej obci
svoj najvýznamnejší a najkrajší zážitok z práce KSČaS
úlohu Života v tvojom a krajskom živote

Súťaž trvá od októbra 1977 do apríla 1978.

Na víťazov, ktorých zoznam uverejníme v jubilejnom — júnovom čísle Života, čakajú hodnotné ceny vo výške 12 000 zl.

Presnejšie informácie o súťaži v budúcom čísle.

PRE MLÁDEŽ

ZAUJÍMAVÁ
OPISNO
-KRESLIARSKA
SÚŤAŽ
S MNOHÝMI
CENAMI
PODROBNOSTI
NA STR. 14

ZÍSKAVAJTE
PREDPLATITEĽOV ŽIVOTA

Podmienky získavania predplatiteľov sú také ako v minulom roku, pričom predplatné pre odberateľov v Poľsku vplácam výlučne na miestnom poštovom úrade alebo miestnemu doručiteľovi.

POZOR! Predplatné pre odberateľov v cudzine musíte poslat poštovou poukážkou na adresu: RSW „Prasa — Książka — Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00—958 Warszawa, konto PKO Nr 1531-71. Predplatné do cudziny je drahšie o 50%.

Ročné predplatné na Život — 12 zł, do cudziny — 18 zł.

NA KRAJANOV A DORUČITEĽOV, KTORÍ ZÍSKAJÚ NAJVIAC PREDPLATITEĽOV NA ROK 1978, ČAKÁ VEĽA HODNOTNÝCH CIEN VO VÝŠKE 8000 ZL. TERMÍN ZÍSKAVANIA PREDPLATITEĽOV IBA DO 25. NOVEMBRA 1977!

ZE ZÁZNAMU LUBLINSKÝCH KRAJANU

Na stránkách Života jsme již psali o našich českých krajanech z Lublina. Dnes je jejich představitelem nadaný výtvarník Vladimír Hess, který se zasloužil o krajanské hnutí a svou tvůrčí práci spojil s kulturními tradicemi lublinského kraje. Za umělecké dílo byl vyznamenán ministrem kultury a umění odznakem Zasloužilý kulturní činitel a celostátním výborem Jednotné národní fronty odznakem Tisíciletí polského státu. Nutno se zmínit o bratranci našeho krajana, českém malíři Jaromíru Hessovi, který několikrát své obrazy úspěšně vystavoval v Polsku a daroval jedno plátno na rekonstrukci královského zámku ve Varšavě.

Lublin je hezké město, největší ve východním Polsku; je hlavním městem vojvodství. Má hodně stavitelských památek, např. vzácný starobylý zámek, radnice, zbytky starých hradeb se zachovalou vstupní branou a řadu památkohodných kostelů. Je významným průmyslovým, vědeckým a kulturním střediskem.

Důležitým činitelem v rozkvětu tohoto raně středověkého města (zal. ve XIII. stol.), byl obchod. Vedla tudy hlavní východní obchodní cesta z Kyjeva do Krakova a dál do Prahy, v pozdějších dobách z Litvy do Varšavy a podél Visly k Baltu nebo do Slezska a až k Černému moři. Město bohatlo, královská privilegia podporovala osadnictví, přitahovala kupce a řemeslníky. Od poloviny minulého století vzkvétal průmysl. Do Lublina se sjížděla šlechta na sjezdy a sejmy; nejvýznamnější sejm v roce 1569 spojil Polsko s Litvou v lublinskou unii.

Krajan
Bydliště Lublin ul. Lubartowska 77
jest vybrána na
KRAJSKÝ SJEZD
ČESkosLOVENSKÉ SPOLEČNOSTI
KULTURNĚ-SOCIALNÍ
který se bude konat dne 10. listopadu 1956 r. v 10 hod.
v Krajském národním výbore v Lublině, ul. 22 Lipea čís. 4.
v Konferenčním sálu (prázdném)
Potřeba:
— Zahájení
— Proslav
— Dyskuse
— Volby Krajského výboru a Revizní Komise
— Umělecké vystoupení
PŘIPRAVNÝ VÝBOR

Zde se také rozvíjelo polské reformační hnutí a v listopadu roku 1918 zde vznikla první polská Rada dělnických delegátů a první vláda státu, která se pak přestěhovala do Varšavy.

Za druhé světové války bylo Lublinsko oblastí tvrdého boje s hitlerovskými okupanty za svobodu, který se spojil s bojem o revoluční přeměnu hospodářských a společenských poměrů v Polsku. Lublin, osvobozený sovětským a polským vojskem v červenci roku 1944, byl sedm měsíců prozatímním klavijním městem osvobozeného území Polska a sídlem lidové polské vlády.

O prvních lublinských Češích málo víme. „Czechówka“ — jméno jedné městské čtvrti — napovídá, že zde kdysi žili Češi. Další zmínka se týká bašt, které obklopovaly město v polovině našeho tisíciletí — Petrus Dives Bohemus de Lublin. Pak byl rychtarem nějaký Vavřinec Šimer, který pocházel z Moravy. Ví už toho víme o českém obyvatelstvu z doby po povstání v roce 1863. Byli to mlýnáři, pivovarští sládkové, kapelniči, lesníci, správci velkostatků a hrnčíři. V příhodném polském prostředí nacházeli dobré podmínky pro práci, zakládali nové domácnosti a rodiny. Nejvíce Čechů přišlo na Lublinsko v posledních letech před první světovou válkou. Tvořili početnou kolonii. Byli mezi nimi nejrůznější odborníci, např. kameníci Cingroš a Novák, zámečníci Jareš a Čížek, kteří pracovali v továrně na ledničky a v továrně na psací stroje pracovali Ištok, Feďko a další.

V roce 1879 v Lublině založil dílnu na výrobu vah děd krajana Vladimíra Hessa, americký Čech Vilém Hes, lužický rodák. Pomáhal mu jeho manželka Eliška, rodem z Vysokého Mýta. Dílna dobře prosperovala a s postupem doby se rozrostla na továrnu, jejíž výrobky byly známé v Polsku i v Rusku. V roce 1912 v ní pracovalo přes tisíc lidí, většinou českých odborníků.

Ceši, kteří žili rozptýleni po celém lublinském kraji, se v prvních letech scházeli v soukromých bytech a když jejich počet značně vzrostl, založili krajanský spolek. Pořádali zábavy a tanecni dýchánky v řemeslnickém do-

Záběr ze schůze Svazu Čechoslováků v Lublině

mu Harmonia a organizaovali sbírky na české vlastenecké organizace, např. na Matice školskou, Pošumavskou jednotu, Severočeskou jednotu nebo na Komenského spolek ve Vídni. V roce 1907 založili v Lublině tělocvičnou jednotu Sokol, jejíž členy byli i četní Poláci. Prvním náčelníkem byl Kovařík, který přijel schválně z Čech. Vznikl také 40členný orchestr, jehož kapelníkem byl rodák z Vysokého Mýta F. Čermák. Na pohostinská vystoupení přijížděli do Lublina uměleci z Čech, např. Ondříčkovo kvarteto, Kocián a další. V lublinském divadle se dávala Prodaná nevěsta a české divadelní hry. Lubliňané poznávali českou kulturu, což přispívalo k utužování polsko-českého přátelství v té, tak těžké pro oba národy, době.

Po vypuknutí první světové války odjela z Lublina většina Čechů, rakouských poddaných, hlavně do Ruska. Mnozí z nich později bojovali proti rakouské nadvládě a monarchii.

Prořídlo českou kolonii posílili po roce 1939 volynští Češi, kteří za okupační příbývali do Lublina a společně s původními českými usedlky založili ilegální českou organizaci, která soustředila svou činnost hlavně na pomáhání vězňům hitlerovského koncentračního tábora Majdanek na předměstí Lublina. Po osvobození byla tato organizace přihlášena na vojenském velitelství a v městské a vojvodské národní radě jako Svaz Čechoslováků v Polsku. Ze zachovaných archivních listin organizace, potvrzených dne 6. března 1945 Vojvodským úřadem v Lublině (LBPI/45) vyplývá, že žádost o registraci Svazu Čechoslováků podala krajana Josef Havlíček a Karel

Špicar. Městská národní rada výnosem ze dne 7. března 1945 (čís. 17281/IV-45) přidělila Svazu dvě místnosti v ulici Czysta čís. 3/9. Pak bylo sídlo Svazu v ul. Narutowicze čís. 14. V prvním výboru Svazu Čechoslováků bylo pět starousedlíků — lublinských Čechů, jeden Čech — všechny Majdanku, jeden partyzán a tři volynští Češi.

Ze zachovaných zápisů se dále dovidíme, že Svaz Čechoslováků v Lublině vyvíjel živou činnost mezi krajanými, kteří vyšli z fašistických táborů a věznic, zařizoval pro ně léky, cestovní průkazy a dopravní prostředky. Jeho členové také aktivně působili v bývalé Společnosti polsko-československého přátelství v Lublině. Ze zhruba dvou tisíc členů Svazu největší skupinu tvořili volynští a lublinští Češi. Členy Svazu byli také krajané z Lodiče, Zelova, Kucova, Gdanská a Varšavy. Z lublinské skupiny se asi 80 procent krajanů vystěhovalo do Československa osvobozeného Sovětskou armádou a po jejím boku bojujícími oddíly II. armády Polského vojska, které osvobodily Mělník.

V roce 1956 byl Svaz Čechoslováků spoluzakladatelem Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku. V červnu 1956 byl v Lublině utvořen přípravný výbor a 9. prosince téhož roku se v konferenční síni prezidia Vojvodské národní rady v Lublině (ul. 22 Lipea čís. 4) konala schůze, na níž byl zvolen nový výbor lublinské organizace, jehož členy byli V. Hess, Ištok a další. Byli zvoleni také delegáti na první celostátní sjezd Společnosti, který se konal v Krakově ve dnech 9. a 10. března roku 1957.

A.A.

ČLÁNOK NA OBJEDNÁVKU

Eugen Kott z Dolnej Zubrice nám napsal, že u nich v obchode sú často rôzne výrobky, ktoré majú nálepky asi v čínskom jazyku. Zaujali ho tieto čudné znaky a obrátil sa na redakciu, aby sme napsali článok o čínskom písme. Splňame želanie nášho čitateľa a zároveň oznamujeme, že zavádzame rubriku ČLÁNOK NA OBJEDNÁVKU. Keď Vás niečo mimoriadne zaujíma, keď sa chcete dozvedieť viac o niečom, napíšte nám, aby sme uverejnili článok na danú tému. Tentokrát si prečítajte článok

ČÍNSKE PÍSMO

Najskôr pár slov o čínskom jazyku. Patrí do skupiny sinohajských jazykov. Čínština používá okolo 750 mil. ľudí. Čínština sa delí na dialekty, z ktorých hlavný je mandarínsky (s celonárodným pekinským a nankinským), wu (so šanghajským), min (s funkenským) a jue (s kantonským). Čínske legendy hľásajú, že prvú dynastiu a štát, zvaný Sia založil Jü Velký 2205–2198 rokov(?) pred našim letopočtom. Ale prvým historicky potvrdeným štátom bol Šang (alebo Šang-In). Bolo to 1600 rokov pred našim letopočtom. Tento štát mal kmeňový charakter s otrokárskym zriadením. Spomíname to preto, lebo z tohto obdobia pochádzajú najstaršie známe pamiatky čínskeho písma, tzv. veštice inskripcie.

Teraž rozhodná väčšina obyvatelstva Číny hovorí severočínskymi dialekami (mandarínskymi). K tejto skupine patrí pekingský dialekt, najdôleži-

tejší z čínskych jazykov. Je úradným jazykom literatúry, tlače, rozhlasu a televízie.

Bližšie údaje o tomto jazyku a písme čerpáme z knihy Čínske písmo od Mieczysława Jerzyho Künstlera (PWN — 1970), veľmi zaujímavej knihy, ktorá napriek tomu, že pojednáva o zložitej téme, je napísaná prístupne. Autor informuje, že v súčasnej čínštine je okolo 420 rôznych slabík, teda pomerne málo v porovnaní s inými jazykmi. Ale každá z týchto slabík sa vyslovuje v jednom zo štyroch tónov, lebo čínština, podobne ako mnoho iných jazykov východnej a juhovýchodnej Ázie, patrí k tonálnym jazykom. V pekingskom dialekte sú štyri tóny zvané rovný, rastúci, vlniaci a klesajúci. Príklad, ktorý uvádzame, poukazuje na dôležitosť týchto tónov v dorozumievaní sa. Teda, slabíka Ma — v rovnom tóne znamená

- matka
- v rastúcom tóne — konope
- vo vlniacom sa tóne — kôň
- v klesajúcim tóne — hrešíf.

Tieto rozdiely sa týkajú tiež mnoho slabieb slov. A keď v slove „li-tsi“ slabíku „li“ vypovieme vo vlniacom sa tóne, tak tento výraz znamená „slivka“, a ak v klesajúcom tóne, tento výraz znamená „podslivka“. Uvádzajúce tieto príklady za autorom spomínamej knihu chceme upozorniť na fakt, že nemožno stotožňovať jazyk s písmom. Jazyk je systémom zvukových znakov, ktoré slúžia pre dorozumievanie sa ľudí a písma je iba kódom svojho druhu, pomocou ktorého sa zapisuje daný jazyk. Z toho vyplýva, že vlastne každý jazyk možno zapisať každým kódom písma. Ale vrátime sa k čínštine.

Spomínané veštice inskripcie z epochy Šang sa spájajú s veľmi sta-

rými legendami o vzniku čínskeho písma. Hovorí sa v nich, že čínština bola stvorená myticky cisárom Fuhi, ktorý raz uvidel drača, ktorého chrabz bol pokrytý čudnými znakmi. Vieme, že starodavní Činania verili vo veštby, ale predovšetkým ich mali radi králi z dynastie Šang, z ktorej pochádzajú spomínané inskripcie. Zapísali teda otázkou adresované božstvám na kostiach alebo na pancieroach korytnačky, tento zápis vkladali do ohňa a z tvaru i druhu škár vydávali závery o odpovedi bohov. Túto odpověď zapísali na opačnej časti kosti alebo panciera. Koncom minulého storočia, počas ďalšej v poradí zmeny koryta rieky Huang-che, objavili hlavné mesto Šango a našli tam množstvo takýchto vešticekých zápisov. Počiatočne ich sedliaci z dedinky Siat-sun predávali ako dračie kosti, ktoré boli uznané za výborný, univerzálny liek, až sa tým začali zaoberať vedci a zistili, že sú to bezcenné písomné pamiatky z epochy Šang.

V priebehu storočia písma sa modifikovalo, menili sa jeho piktogramy čiže jednoduché kresby. Primášame príklady takejto evolúcie, v poradí rozvoja daného znaku:

ži - slnce ☐ ☐ ☐
čou-ostrovček ☐ ☐ ☐ ☐
na rieke ☐ ☐ ☐
fu-muž ☐ ☐ ☐
jao-nachylovať sa ☐ ☐ ☐
ohýbať sa ☐ ☐ ☐
kiao-skrižit ☐ ☐ ☐

Z toho vyplýva, že dávnejšie znaky čínskeho písma odzrkadľovali videný obraz predmetu, alebo s jeho pomocou predstavovali konkrétny pojem. Mnohé z nich by v tomto zápisе boli zrozumeiteľné aj pre nás.

Dnes sa speje k maximálnemu zdjednodušeniu znakov čínskeho písma. Boli tiež, ale neprešli, pokusy o zavedenie latinské abecedy, čo by malo veľký význam pre dorozumievanie sa v celej Číne, najmä tam, kde pekingský dialekt je nezrozumiteľný.

Samotná činnosť písania znamenala voľakeď vrchol umenia. O akte písania sa takto vyjadroval známý kaligraf Ts'ai Jung (2. storočie nášho letopočtu): „Skôr ako sa začne písat, treba vynieť z hlavy všetky smutné myšlienky. Treba mať dobrú náladu a cítiť sa voľným. Pred začatím písania treba istý čas rozjímat. Keď je myseľ čímsi zaujatá, nemožno dobre písat, dokonca ani vtedy, keď používame najlepšie štetce.“

Pripomeňme ešte, že čínské písma prešlo do Japonska pred 7. stor. n.l. a aj dnes sa v Japonsku píše čínskimi znakmi korene slov. V Kórei po celé storočia písali len čínskymi znakmi. Zápis vietnamských textov čínskym písmom trval veľmi dlho a aj dnes sa niekedy používa.

Ale vráime sa k tovarom, ktorých nápisy upútali pozornosť našeho stáleho čitateľa. Bez ohľadu na to, či sme ich dovezli buď ich vyvážame bolo by dobre, aby na domácom trhu mali aj poľské nápisy. Jediný úžitok z toho, že tak nie je, bol vznik tohto článku na objednávku.

Spr. MARIAN BRZOZA

KOCHANOVÁ LÚKA

V tých rokoch, keď panovala cisárovská Mária Terézia, prihrnuli sa jej vojaci až na Oravu. Ľudia veľmi dobre vedeli, že len preto ta došli, aby čo najviac súčich mládencov naverbovali k vojsku. Lenže nikomu sa nechcelo nechať otca i mater a slúžiť pánom dlhé roky. Nuž radšej sa schovali ako vedeli.

Jedného dňa došli takíto vojaci aj do Nižnej, čo ju vtedy Nižná Ves volali. Ale nižnianski mládenci necakali, kým ich zlapajú. A preto aj Juro Kochan z horného konca dediny so svojím najlepším kamáratom Ferom Krkoškom sa rozhodol, že sa za nič na svete nedajú zverbovať.

„Nepôjdem, čo by ma hned sama cisárovská prišla prosiť!“ syčal cez zuby Juro.

„Ani ja, ani keby mi slúbili kaštieľ a k tomu pol dediny,“ pridal zas Fero.

V nižnej Vsi každy poznal Jura i Fera, lebo to boli námocnejší mládenci v dedine. A práve za takýmito parobkami sledili cisárski vojaci. No v Nižnej Vsi aj to vedeli, že tito dvaja najradšej chodievali k Hanke Nakáčkovie pri studni. Lenže v dedine viačí citili, že sa to neskončí po dobrovom, lebo vždy je zle, ak dvaja mocní mládenci chodia za jedno...

Sotva sa v Nižnej roznesla zvest, že sa do Pokryváča prihrnú cisárski vojaci na verbovačku, dobehol Juro Kochan k Ferovi Krkoškovi a vraví jedným dychom:

„Hybaj chytro, tak sa schováme, že nás ani vlastné matere nenájdú, nie to ešte tí cisárski oplani. A Fero, čo v nám naskutku krv vzkypela, keď sa mu dačo nezvidelo, len chytro na to:

„A keby sa ku mne dakto priplítil, tento nôž podistým zacíti v chrbeť!“ A naozaj ostrý nôž sa mu zablyskol v ruke.

Juro Kochan i Fero Krkoška sa tak skryli, že by ich násto neboli našli, keby boli aspoň jeden deň vydržali v skrýši, čo si boli už dávnejšie zhotovili.

Ale len čo Fero začul, že sa v krčme spieva a pije a že pritom aj vojáčská dubasia ako na muzike, premohla ho zrazu zvedovosť. I takto si vtedy pomyslel:

„Vyrčím aspoň hlavu z tejto diery, nech zviem, čo sú za jedni.“ A to veľmi zle urobil, že sa nezdržal. Jeden z cisárskych vojakov, čo jednostajako psý sledili po dedine, ho nazrel a zraz bol pri nám. Vojak ešte skričal

na svojich kamarátov, aby mu prišli na pomoc a tí keď držali Fera v hrsti, radosne vykrikli:

„No, chlape, už si ty nás!“ Aj ruky mu hned podávali, ako znamenie, že privoľuje, aby ho zverbovali. Fero ich však iba premeral očami, potom sa zvrhol a nevedno ani ako, už držal v ruke nôž a zasyčal pomedzi zuby:

„Nie, nepôjdem! A ak by som predsa musel ísť, jeden alebo dvaja naisto tu ostatú ležať.“

Cisárskym vojakom sa veľmi nechcelo zhrýzať i pascovať s mocným mládenčiskom i začali ho prehovárať. Fero na nič nepristal. Tu mu skočí jeden z vojakov do reči:

„Poraď nám iného, keď sa ti nechce ísť s nami. Budeš mať pokoj! Fero sa najprv zamračil, potom sa mu naraz vyjasnila tvár, ako keď človek nájde práve to, čo hľadal. Lenže veľmi zlá myšlienka mu vtedy vhupla do hlavy.

„Keď Juro pôjde do vojny, Hana bude moja! Veď by bola hlúpa čakať dvanásť rokov...“ pomysiel si v tej chvíli. Dlh však nehnútial, ale vykonal najhoršiu vec, akú mohol urobiť: Vyzradil, kde sa Juro skrýva a ako ho najťahšie chytia.

Vojakom sa robota, pravdaže, podarilo. I zajali Jura a tak chytrou ho odviedli, že sa nemohol ani s materou rozlúčiť. Nuž nečudo, že sa mu mať za dňom zalievala slzami od žiaľu. Nikto ju nevedel utísť.

Juro potom slúžil pri cisárskom vojsku. A slúžil dlho, veľmi dlho, vraj ešte aj čosi viac ako dvanásť rokov. Až na trinásť rok ho prepustili, lebo ho predtým boli kdesi dorúbali. Tak sa liečil pri mori v Dalmácii. Odtiaľ potom skoro celý mesiac ísť na Oravu. Lenže aký bol? V tvári zarastený a bosý... Čižmy, čo dostal pri vojsku, sa mu po dlhej ceste rozpadli i veru ich odhodil ešte prv, ako došiel domov. Ale ani mundúr na seba nemal rútejší. Iba taký ošúchaný, na nič súci.

Keď sa Juro blížil k rodnej dedine, skôr vari sám seba ľutoval, ako by sa mal radovať.

„Ako by aj nie, keď je zo mňa tulák a žobrák,“ pomysiel si práve vtedy, keď sa mu priam pred očami vyenorila Ostražica. Ale predsa len kráčal rovno do dediny. Ešte ani nebol dobré vo vlastnom chotári, stretol ženu s hrabľami, čo šla na pole. Aj sa jej pozdravil i zahľadil do očí, no tá ho nepoznala. Ani na um jej neprišlo, že

by to mohol byť dakto z Nižnej Vsi. Tu sa Juro spýtal z mosta do prostata:

„A či Kochanka ešte žije?“

„Oj, žije, žije... Vari ju poznáte?“ vykladala ochotne žena. Potom chytrou dodala: „Lenže aj ostarela ostatné roky. Zišla by sa jej pomoc v dome.“

Juro si vydýchol a pridal do kroku, aby bol čo najskôr doma. Srdce sa mu rozbúšilo, keď otváral dvercia, čo ešte sám kedysi zhlobil. Ale nikto nebol doma, iba čo sa husi pásli na zelenej pažiti vo dvore. Aj dvere boli zamknuté. Vtedy Juro zhodil batoh z chrbta a začal sa obzerať. Ako sa tak díval dookola, všetko ho začalo mrziesť. Aj ten dvor, kde husi škľbali trávu. Taký mali odjakživa iba tí najplanší gazdovia. A keď sa pozrel na strechu, srdce mu stislo od žiaľu. Celá bola predieravená.

Vtedy si Juro sadol na kladu vo dvore a hlavu zaboril do dlaní. Ktoho vie dokedy by bol takto sedel, keby napokon neboli vrzli vráta. Juro zdvihol hlavu, a tu, hľa, ide jeho mať s batohom sena na chrbte.

„Och, či ma len pozná?“ prebehlo mu v hlave. I vsíjal a pomalým krokom blížil sa k materi. Tá najprv zhodila seno z chrbta, aj do tváre sa mu prizrela a hneď na to sa ho sputuje:

„A čiže si chlape? Ved vari len nechodiť po žobrani, taký zdravý a mocný?“ Jurovi sa zahmlilo pred očami a malo chýbalo, že sa nezvalil na zem. Ešte raz sa zahľadil na mater, ale tá sa mu už vtedy hodila do náručia a objímala ho. I šepkala pritom:

„Synu môj, synu! Skoro som fa nepoznala...“ A zalievala sa slzami od radosti.

Len Juro sa akosi netešil z toho, že sa vrátil domov. Celý deň ani čo by bol dačo hľadal a nebolo s ním reči. Mať sa ho na nič nevypytovala. Zato behala po dedine a vysade zvestovala, že sa jej syn vrátil. Len keď sa večer poschodili do ich domu davní kamárti, Juro precedil zopár slov. Tu mu jeden z nich zrazu hodi medzi oči:

„A čože si ty taký, ani čo by si sa netešil, že si doma?“ A Juro na to:

„Ech, trpko mi je akosi na duši. Ani som si nie istý, či som sa mal

vrátiť alebo radšej zahynúť v ďalekej zemi?“

„A to už zas prečo?“ zahriakol ho druhý. „A či nie si rád, že ti mať žije a že si ju našiel pri zdraví?“

„Ale veľ hej...“ prisvedčil tažkým hlasom Juro i oči sa mu zasvetili. Iste od radosti. Ale na to znova zažalostil: „Najostatnejší človek som v dedine, otrhaný a bedár. Vlastná matér ma skoro nepoznala. I husi sa nám pasú na dvore a strecha taká ako na najhoršej chatrči“. Juro na chvíľku prestal lamentovať, potom stať by mal preglgnúť najhoršiu slinu ešte doložil: „Ami sa už neožením... Ktože, by ma chcel, kto? Ha?“ A znova sa odmlčal. A tak vtedy vyzeral, ani čo by kdesi hlboko v sebe hľadal ostatnú silu. Na to sa hrozivo zamračil a hned na to slabikoval: „Najdrahší kamarát ma zadrádil... Znivočil dvanásť rokov... Na trinásť... Poradte, čo mu povedať, keď sa s ním stretnem?“

Tu chytil sused Jurovnu ruku a po-kojne začal:

„Nič mu už nepovieš, lebo ten už dávno v zemi leží. Drevo ho bolo privalilo, dognavialo... O pár dní neskôr dušu vypustil. Ale nikdy nezabudol na to, čo ti urobil. A prv ako zomrel, takto ti odkázal: „Juro, ak môže, nech mi odpustí. A tú lúku na stráni, čo mi otec poručil, dávam mu do úžitku, nech bude navždy jeho Kochanova lúka nech sa zovie...“

Potom skonal. Po týchto slovách sa Juro ešte viac odmlčal. Nie i nie prísť k slovu. Ale napokon predsa ho premožila zvedavosť a spýtal sa tichým hlasom:

„A Hana Nakáčkovie je vdova alebo...“

„Nie veru nevydala sa. Nechcela ísť za Fera, keď zvedela, čo ti vykonal. Potom tak ostala,“ dozvedel sa Juro.

V tej chvíli Jurovi sa zrazu zdal svet celkom iný. Tak sa cítil ako keďsi pred rokmi, keď chodieval za Hanou do Nakáčkovie dvora. Ale aj to vedel, že všetko treba začať znova. No a veru aj začal. Oženil sa i majetok si veľký nadobudol a keď zomrel, vraj vefá kadečoho po ňom zostať. Aj tá lúka na úboči. Dodnes sa volá Kochanova.

ANTON HABOVŠTIAK

Chyt' te zlodeja

Po ulici utekal nejaký mladý muž a reval:

— Chyt' te zlodeja!

Chodec sa zastovovali, ale prenasledovaného nikde nevideli.

— Chyt' te zlodeja!

Zakričal mládenec ešte raz, práve keď podišiel ku mne.

Lapol som ho za fazónku;

— Rád vám pomôžem. Ale kde je zlodej?

— A či ja viem?! — povedal zadýchane.

— Veď ho prenasledujete, či nie?

— Ako vám to zišlo na um? Prosto sa mi zažiadalo zakričať otrepanú frázu.

— Tak potom kam utekáte?

— Na obed.

— A čo s tým má zlodej?

— Čo ste taký zanovity? Mohol som predsa zarevať aj inú frázu.

— Len sa pekne priznajte, nikto nekričí len tak pre nič — za nič „chyt' te zlodeja“.

— Ja si myslím, že treba chyt' každého zlodeja, či už predpokladaného alebo nepredpokladaného. Každého bez milosti.

— Čo to tárate o tolkých zlodejoch. Napokon ešte aj mňa máte za zlodeja...

— Kto vie...

— Rozmyslite si, čo rozprávate. Máte dôkazy?

— Okrádate ma o čas a zatiaľ mi vychladne polievka.

— Vy ste ale čudák, najprv voláte o pomoc a keď vám človek chce vyhovieť, este sa do neho pustite.

— Aby ste vedeli, ja som vás o pomoc nežiadal. Už som vám povedal, že aj bez výzvy je každý povinný zadražiť zlodeja vo svojom okoli. Napokon sami viete, že o zlodejov nezádruží.

— Chcete povedať, že by som aj ja dnes mohol chyt' nejakého zlodeja?

— Pritisol ma na srdece.

— Ani neviete, ako ma dojalo, že ste konečne pochopili moju výzvu. Dúfam, že odteraz aj vy budete šíriť moje heslo a všetci budeme ostražití, takže sa už nebudem zlodejov obávať...

— Tak, tak — prikývol som — máte pravdu. Ale ako poznáme zlodeja?

Viete, dnes celkom poriadni fudia vynášajú z pracovisk všeliko, takže človek aní nevie, kto je zlodej a kto nie.

— Trafená hus vždy zagága, — usmial sa mládenec.

— Takže kto mlčí, ten je mimo podzrenia?

— Drahý pane, vychladne mi polievka. S takýmito úvahami musíte ísť na bezpečnosť a nie na obed. Ja prosto s obľubou rozširujem skvelé myšlienky. Za to ma fudia platia.

— Vás platiť ľudia? Ako to?

— Kto je veľmi zvedavý, bude skoro starý, — zakričal mi do tváre a odbehol.

— Znepokojene som siahol po peňaženku. Ale peňaženky nikde! To určite vtedy, keď ma privinul na srdece...

— Chyťte zlodeja! — zakričal som.

— Všade počuť len otrepané frázy, — povedal ktosi z okolostojacích.

A.M. VASILJEVSKIY

Byl jednou jeden chudý chalupník, jmenoval se Klapzuba, a ten měl jedenáct synů. Ve své chudobě nevěděl co s nimi, a tak z nich udělal fotbalové mužstvo. U chalupy měl pěkný, rovný kousek loučky, z té udělat hřiště, prodal kozu, kupil za to dva míče a kluci začali trenovat. Nejstarší, Honza, byl hrozný čáhou, šel tedy do branky, nejmladší dva synové František a Jura byli drobní a mrštní, ty tedy starý Klapzuba postavil na křídla. Ráno v pět hodin už hochy probudil, vzal je na ostrý hodinový pochod do lesa. Když usíl šest kilometrů, obrátili se a zpátky to vzdali klusem. Pak teprve dostali snídani a po ní začali kopat. Starý Klapzuba přísně dohlížel, učil brát míče ze vzduchu, umrtvit je, podávat, falšovat, střílet v klidu i v běhu, se země i rovnou z podání, centrovat, dávat zadovky, driblovat, hrát hlavou, kopat desetimetrovky a rohy, házet aut, brát míč s nohy, chytat jej na prsa, kombinovat třemi vnitřními nebo spojkou, křídlem a halfbackem, přehrávat na křídla, podnikat výpady nebo zase je zarážet, provádět dlouhé odskoky, umisťovat rámy, vyfukávat drobnou kombinaci, dobíhat, vybíhat, vyrážet míč robinsonádou, stáčet jej ve větru, dělat klamavé pohyby, nestát offside, přeskocit nastavenou nohu, hrát s jedním backem, kopat špičkou, nártem, holení, kotníkem, patou. Jak vidíte, bylo toho moc, čemu se Klapzubovi hoši musili učit, ale to ještě nebylo vše-

činkami dechová cvičení, protože starý Klapzuba říkal, že bez dlouhého dechu a klidného srdce je každé cvičení zabiják. Zkrátka, měli tolik co dělat, že se v poledne přihnal domů jako vlc, shlti oběd a vylízali, kde jaký drobeček uvízl v hrnci nebo pekáči. Pak se natáhli jeden vedle druhého na podlahu nebo na zemi na dvorečku a hodinu odpocívali. Moc řeči přitom nebylo, každý byl rád, že může své tělo složit a ani se nechýbat. Za hodinu si starý Klapzuba vyklepal fajku, hvízdl na kluky a už se šlo znova. K večeru si starý Klapzuba natáhl kopačky, přidal se ke svým klukům, aby jich bylo dvanáct, a pak hráli šestice na dvě branky. Večer vtrhli domů jako velká voda, Klapzuba jednoho po druhém vymasíroval, vychrstl na každého tři škopky studené vody (sprchy v chalupě neměli), pak jim dal lehkou večeři a po chvíli se hovoru je zahnal spat. A ráno se začalo znova, a tak se učili den za dnem po tři roky. Koncem třetího roku zajel Klapzuba do Prahy a přivezl tabulkou, kterou přibíl na vrata. Měla modrý rámeček a v něm na bílém poli stál červenými písmenami:

S. K. KLAPZUBOVA JEDENÁCTKA

A v kapce měl potvrzení od Středočeské župy, že se Klapzubova jedenáctka zařaduje do třetí třídy. Kluci se hrozně zlobili, že jsou jen ve

jak by na Spartě ošulili Hoyera a mrskli mičudu Peyrovi do kouta.

Na jaře se začalo hrát o mistrovství. Klapzubova jedenáctka jela do Prahy na první match s A.C. Hlubočepy. Nikdo ji neznal, lidé se chechtali jejímu jménu a ještě více, když spatřili těch vyjevených jedenáct kluků s beranicemi, kteří nikdy nebyli v městě a které přivedly starý strejda s fajfkou v hubě. Ale když se Klapzubovo rozestavili na hřišti a soudce písali, začalo boží dopustění. Devětatřicet k nule pro Klapzuby se skončila první půlka a do druhé A. C. Hlubočepy vůbec nestoupily. Prohlásily, že se musil v župě stát nějaký omyl, tohle že přece není žádná třetí třída. Starý Klapzuba seděl na lavičce, poslouchal, co se kolem mluví a jen se škvířil a chechtal, přendával fajku z koutku do koutku a svítil očima jako kočour. A když slyšel, že i soudce uznává, že je tu nějaké nedorozumění a že to bude v župě hlásit, šel pro své kluky do boudy, poplácal je po rameni a odvezl si je domů.

Ve středu mu přinesl listonoš velké psaní. Stálo v něm, že z usnesení župního výboru Klapzubova jedenáctka povýšuje do druhé třídy a že v neděli má nastoupit proti S. K. Vršovice. Starý Klapzuba se chechtal a jeho kluci se smáli s ním.

V neděli byli ve Vršovicích. Diváci přišlo moc tisíc, protože se po Praze rozkřiklo, jaké je to zvláštní mužstvo, ta Klapzubova jedenáctka. Starý Klapzuba si zase sedl s fajfkou na lavičku, mrkl na kluky a oni to vyhráli čtrnáct k nule. A zas byl z toho poprask a zas přišel dopis a Klapzubova jedenáctka byla v první třídě. Teď už se žádné skoky nedaly dělat. A tak poráželi klub za klubem: S. K. Kročehlavý 13:0, Spartu Košře 16:0, Spartu Kladno 11:0, Čechii Karlovy 9:0, Nuselský S. K. 12:0, Meteor Praha VII. 10:0, C. A. F. C. 8:0, S. K. Kladno 15:0, A. F. K. Vršovice 7:0, Union Žižkov 4:0, Viktorku 6:0, a na semifinále měli proti sobě Spartu. Ten týden jim starý Klapzuba dovolil jen lehká cvičení, hojně je masíroval, a v neděli před zápasem mužstvo přestavěl. Za dvě hodiny nato poslal své ženě telegram:

„Sparta poražena 0:6, Káda si ani nebrnk!“

Tu neděli porazila Slavie Union 3:2 a za týden nastupovala Klapzubova jedenáctka proti ní. Na Letnou byl takový nával, že vojsko musilo vytáhnout a uzavřít ulice, všechny zápasy byly odřeknuté, aby každý mohl vidět Klapzubovu jedenáctku. Přijela na Letnou v autobuse. Starý Klapzuba seděl u šoféra a koukal po lidech. Odvedl své kluky do šatny, počkal u nich, až se převlekli, a pak povídal: „Tak co, kluci, nandáme jim to?“

„Nandáme!“ křičeli a šli na hřiště. A tátu uvedli dva výboři do lóže, kde seděl pohromadě s pražským starostou, policejním ředitelem a ministrem financí. V lóžích je zakázáno kouřit, ale když starý Klapzuba vytáhl fajku, mrkl policejní ředitel na policajty, že jako tenhle pán si tady může zakouřit. Zatím se na hřišti strhla velká rvačka mezi fotografy, protože každý chtěl mít snímek Klapzubovy jedenáctky a na hřišti se jich přihrnulo s aparáty asi šedesát. Koněčně se mužstva postavila a soudce písali. Klapzubovi kluci hráli svou nejkrásnější hru. Slavie byla taky ve formě, ale v půlce prohrávala 0:3 a v druhé to dostala ještě dvakrát. Celou Klapzubovu jedenáctku odnesli lidé na ramenou až do hotelu. Před hotelom byla taková tlačenice, že policejní ředitel požádal starého Klapzubu, aby promluvil s balkonu k lidu, jinak že se mu ani nerozejdou. Starý Klapzuba tedy vyšel na balkon, vydal z huby fajku, pošoupl beranici, a když hlučíci a ječeči tisíce dole se uklidnily a utišily, řekl:

„No jó! Tak to je tak! Já jsem jim řek: Setsakra kluci, nandejte jim to! A omi jim to nandali. Inu není nad to, když kluci poslouchají svých rodičů!“

A to byla řeč, kterou starý Klapzuba promluvil k dvaceti tisícům lidí, když jeho jedenáctka vyhrála mistrovství celkovým score 122:0.

Ještě nebylo mistrovství dohráno a již byly cizí noviny plny zpráv o Klapzubových hoších. Zpravidové velkých sportovních listů evropských se rozjížděli do Prahy, aby spatřili onen „zázrak zeleného trávníku“, a k chudé chalupě v Dolních Bukvičkách se troušili všelijaci neznámí páni v raglánech a čepicích, kteří starému Klapzubovi nabízeli zápasy v cizině. Starý Klapzuba je vyslechl, vytáhl ze stolu starý Pečírkův kalendář, poznámení si, co mu každý z těch pánu slibil, a pak často proseděl hodinku nad těmito zápisem. Kluci věděli, že táta pro něco chystá, ale neptali se zbytečně, dokud neměli mistrovství v kapse. Když vyhráli svůj slavný zápas se Slaví, skoupili všechny noviny, kde byly o nich sáhodlouhé články a jejich fotografie, a přivezli je mamince. Rozplakala se, chudák, jak jsou ti její kluci slavní a vážení, a děkovala Pánu Bohu, že už to mají za sebou a že už se nemusejí dířit.

„Copak to žblaboliš, Marie?“ řekl jí na to starý Klapzuba.

„Nu, dokud byli učedníci a tovaryši,“ povídala Klapzubka, „bylo mi jich vždycky líto, jak se musejí prohánět. Teď jsou konečně mistři a mohou si odpočinout. Jako tamhle mistr Kopejko. Pořád musel rachotit, a co se se udělal pro sebe, je z něho pán a práci na něho dělají tovaryši.“

„Ježíšmarjá, Marie,“ vrtěl povážlivě hlavou Klapzuba, „vy ženské nebudejte sportu jakživ rozumět! Ty si teď myslíš, že si teď najmeme jedenáct lidí, aby za nás hráli a my že se na ně budem jen koukat?“

„Toť se ví, že by to bylo nejrozumější!“

„No, to jsem jakživ neviděl, co si může taková setsakra ženská vymyslit! Teď teprve nám nastane největší starost! Kluci, pojďte sem!“

A Klapzuba vytáhl svůj kalendář, vyklepal fajku, nasadil si na nos brejle, a kouknut přes ně, jsou-li už všechni, povídal.

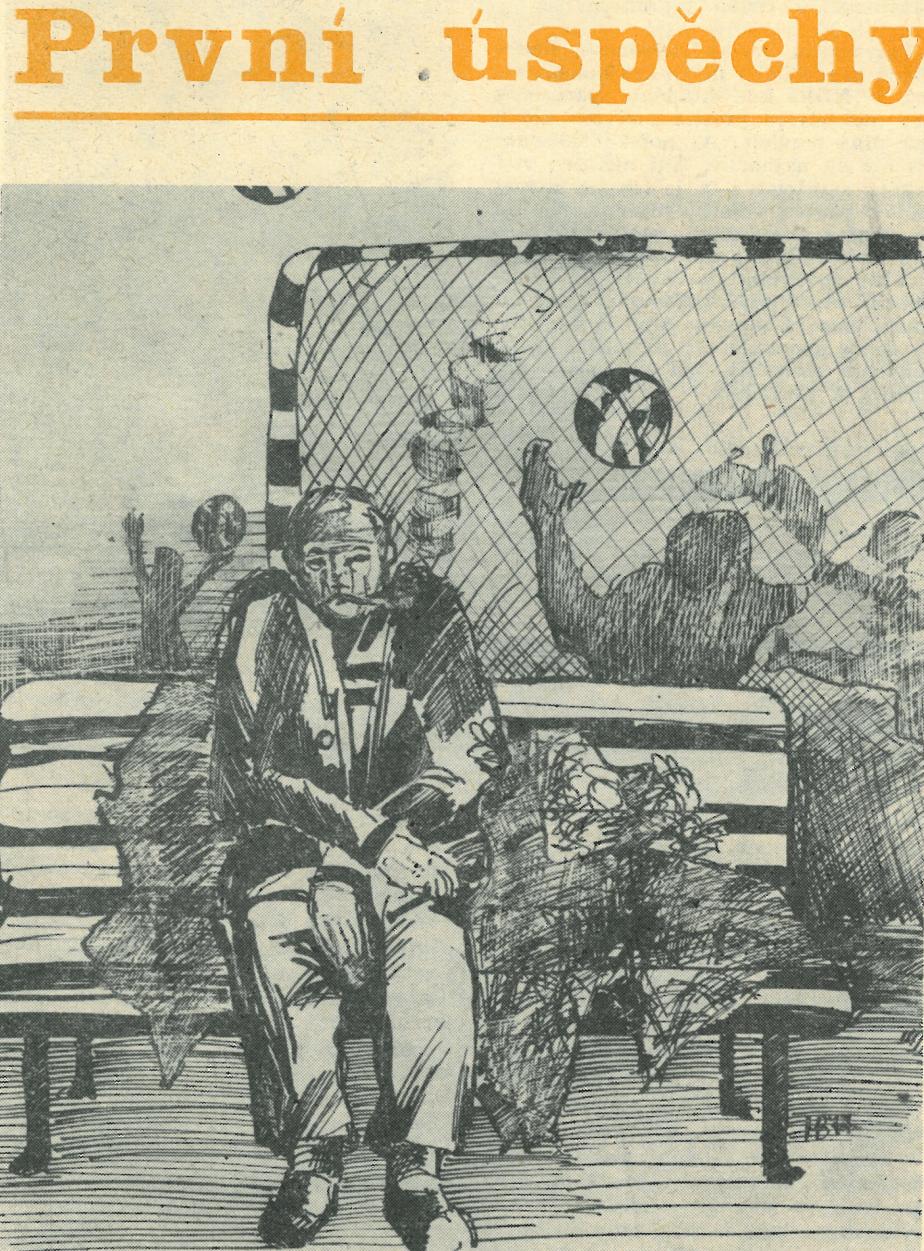
„Když jsme tak všichni pohromadě, tož se koukněte Jurovi na nos!“

Všichni se otočili na Juru a ten se hrozně začervenal. Ale na jeho nose nebylo nic vidět.

„Jen se na něj dobře podívejte,“ domluval tátá, „jak on teď nosí nos vzhůru, že dal Slavii tři branky! A vy všichni to děláte po něm. Jako by výhrou v Čechách už bylo všecko vyřízeno! Máte mistrovství první třídy, dobrá. Jste nejlepší mužstvo v zemi. Taky dobře. A tím se chcete spokojit? To myslíte, že už vám stáčí nadosmrť? Já myslím, že je to velký chybus. Člověk musí pořád chtít něco víc a někam výš. Po celý život. Kdo mistrem je doma, musí chtít být mistrem ve světě. A nesmí přestat, dokud vůbec ještě něco zbývá, čeho nedosáhl. A vám zbývá skoro všecko. Tak tedy zase ten nos spusťte a nevytahujte se, on se vždycky ještě může někdo vyskytnout, kdo vám nařeče sedm k nule. Já jsem v té věci mluvil s mnoha velikými pány a rozhodl jsem se, že se kouknem po Evropě. Tadyhle mám napsáno, jak pojedem. Do Berlína, Hamburku, Kodaně, Kristianie, Štokholmu, Varšavy, Pešti, Vídni, Curychu, Milána, Marsaille, Barcelony, Lyonu, Paříže, Bruselu, Amsterdamu a Londýna. Jestli tohle všechno vyhrajete, můžete pak zvědnot nos až k čepici. Ale do té doby si dejte zajít chuf a radši si jděte balit věci. Pozejtrí odjedem do Německa!“

Kluci ho poslouchali jako pěny, ale když domluvil, vrhli se se strašlivým řevem na sebe a děsně se zmlátili radostí, že pojedou do světa. Pak přinesli mapu a ukazovali si, co všechno

EDUARD BASS

ko. K tomu ještě přišla zvláštní cvičení běhů a skoků. Musí běhat všecky vzdálenosti od padesáti yardů do dvou mil, skákat do dálky i do výše, o tyči i trojskokem, provádět běh s překázkami a hlavně rychle startovat. A to ještě nebylo všechno, ještě musili házet kouli, oštěpem, diskem, aby dostali pevná ramena, musili se křížkovat v řecko-římském, aby celé tělo bylo pěkně tuhé, musili přetahatovat lano, aby měli celou postavu jako ze zeleza. Ale především, než vůbec něco začali, musili cvičit s lehkými

třetí třídě, ale starý Klapzuba jim povídal:

„Všecko musí být pěkně po pořádku. Dá Pámbu, že natřete i Slavii, ale napřed se k ní musíte dostat. Já jsem vás naučil všemu, čeho potřebujete, a teď se musíte sami probíjet kupředu. Jináč to ve světě není.“

Kluci ještě chvíli remčali, ale pak šli spat a jen František a Jurou si špatli, jak by asi mohli Rácovi utéci a Cháňovi pichnout gól podle těla nebo

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 11

MLADÍ V KRAJANSKOM DIANI

O otázkach voľného času a jeho náležitom využití sme mnohokrát písali. Veď celá naša krajanská činnosť, ako činnosť spoločenská, sa vlastne zakladá na voľnom čase. Máme sice ešte ďaleko k dokonalosti — veď existuje hodne kategórií ľudí, ktorí sú príliš zaťažení pracovnými povinnosťami v povolaní a nemajú veľa možnosti slobodne disponovať voľným časom. Patria k nim aj mnohí naši krajania, najmä tí, ktorí pracujú v polnohodopárstve. Preto tým cennejšia je ich účasť v organizačnom a kultúrnom spoločenskom dianí, aké vyvíja Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku.

Nemalý podiel na tejto činnosti má krajanská mládež,

ktorá predsa tvorí skoro polovicu všetkých členov KSCaS. O jej učinkovaní v rozmanitých očotníckych súboroch všetci dobre vieme. Existuje však ďôležitá oblasť pôsobnosti, kde by sa mladí krajania mohli a mali ešte viac a výraznejšie prejavoviť. Je to organizačná činnosť našej Spoločnosti.

Cas beží neusprosne, generácia strieda generáciu, starší nahradzujú mladí. Je to zákonitosť, ktorú nemožno zmeneť. Ešte žijú a pracujú mnohí krajania, čo stáli pri zdrode našej organizácie, ktorá tento rok oslavuje 30. výročie svojej pôsobnosti. Mnohí už ostarli, a hoci ešte stále aktívne pôsobia, zaslúžili si na odpočinok. A práve dnešní mladí ľudia mali by

im v tom pomôcť a vystriedať ich v najľahšich organizačných práciach. Samozrejme naraz sa všetko nedá urobiť a ani o to nejde. Treba sa postupne zaviedať do tejto práce a súčasne využívať skúsenosti starších činitelov a aktivistov, ktorí sa nimi iste radi podelia. Netreba vari nikoho presvedčovať, že takáto symbióza mladíckeho elánu a skúsenosti starších môže priniesť znamenité výsledky.

Jednou z ďôležitých organizačných úloh našej Spoločnosti je rozširovanie členských radov. Práve tu môžu mladí aktivisti urobiť veľa. Každý rok predstavuje vstup do výrobného veku mnohí mladí krajania, končia školy početní žiaci, ktorí ostávajú

na vidieku. Ich zapojenie do radov KSCaS malo by sa stať vecou ambícii mladého aktívnu, ktorý predsa so svojimi rovesníkmi ľahšie nájde spoľahlivý jazyk. V miestnych skupinách našej Spoločnosti sa koná hodne rôznych podujatí, ku ktorým organizovaniu mala by prispieť predovšetkým mladéž. Práve s jej organizačnou pomocou mali by sa v každej obci uskutočňovať napr. tradičné vatry, divadelné predstavenia, rôzne formy činnosti v klubovniach a pod. Netreba pasívne čakať na návrhy iných, na nahováranie, práve naopak je potrebné viacej iniciatívy, ale aj dôslednosti v jej reálizovaní. Mladí krajania mali by teda podnecovať výbory miestnych skupín k aktívnejšej činnosti, ba aj priamo pôsobiť v týchto výboroch.

Máme už príklady aktívneho zapájania sa mladéži do organizačnej pôsobnosti KSCaS. Pekné výsledky do-

sahujú na tomto úseku napr. v Jurgove, Krempachoch či Novej Belej. Ide však o to, aby ofenzívna mládež v krajanskom dianí bola čo najširšia a všeobecná, aby sa prejavila vo všetkých miestnych skupinách na Orave, Spiši a v českých krajanských strediskách.

Nadchádzajúce jesennozimné obdobie, v ktorom naši krajania-roľníci majú viac voľného času. Preto je aj obdobím najživšej pôsobnosti KSCaS. Od toho, ako toto obdobie využijeme, bude závisieť ďalší rozvoj našej Spoločnosti. Je to zvlášt dôležité najmä v tomto roku, roku tridsaťročia KSCaS. Mládeži pokoleniu sa teda naskytá nová šanca výdatne prispieť do pokladnice výsledkov našej krajanskej organizácie. Veríme, že túto šancu využije.

JÁN ŠPERNOGA

PRÍHOVOR TETY DORY

ANNA M. Z KATOWIC. Pred rokom sa mi náhodou dostal do rúk Vás časopis. Zapáčil sa mi a tak som ho predplatil. Pomáha mi zdokonaľovať si znalosť slovenčiny, ktorú som sa už predtým začala sama učiť. Ale nie o slovenčine chcem teraz písat. Mám 25 rokov, skončila som strednú odbornú školu a už pár rokov pracujem vo svojom povolaní. Mám nesmelú povahu, som uzavretá a snáď aj preto, ako sa mi zdá, nepodarilo sa mi s níkym nadviazať bližšie prieťaľstvo. Cítim sa preto veľmi osamelá. Mám sice hodne kolegí, ale zdá sa mi, že k ozajstnému prieťaľstvu máme ešte ďaleko. V práci si zo mňa začinajú utahovať, že som už stará dievka, keďže s níkym „nechodom“. Škrie ma to, veď nie som ani škaredá, ani nenormálna. Aj by som za chcela s niekym zoznámiť, ale šťastie mi akosi nepraje. Už som uvažovala o tom, či nedat inzerát do novín, ale obávam sa rizika. Okrem toho som na to ešte vari primladá. Pritom zdá sa mi, že inzerát znamená akusi „verejnú dražbu“ — kto dá viac, má väčšie šance. Čo mám robiť?

Dnes o 25-ročnom dievčati ešte nemožno hovoriť ako o starej dievke. Nemusiš sa tým trápiť. Je to najkrajší vek, si vyspelá a materiálne samo-

statná. Samozrejme, nemala by si sa viac utápať vo svojej samote a čakať, až sa pred tebou zjaví „rozprávkový princ na bielom koni“. Musíš sa premôcť a byť viacej spoločenská. Vyber sa z času na čas s kolegynami do kina, divadla, na prechádzku či tanecného zábavu. Nestráň sa ľudí, nečakaj ale hľadaj priležitosť. Budť trochu odvážnejšia, veď odvážnym šťastie praje. Iste sa usmeje aj na teba.

Pokial ide o inzeráty, je to v poslednom čase dosť rozšírená forma zoznamovania sa osamelých ľudí. Dávajú ich väčšinou ženy a muži v stredných i starších rokoch, hoci nechybujú medzi nimi ani celkom mladí, so stredoškolským a vysokoškolským vzdelaním, samostatní a materiálne nezávislí. Mužov je o niečo menej, zrejme ľahšie nadvážajú styky tradičnými metódami.

Samozrejme nájsť vhodného partnera s významnými umyslami, teda pre ženu a vydaj, nie je často ľahko, najmä keď sa žije a pracuje vo väčšom meste. Zvlášt fažko pre ľudí utiahnutých, nesmeľej povahy. Preto inzeráty dávajú im isté šance. Vedť tak či onak vždy možno počítať s tým, že oznam sa stretne s odozvou. Pritom spravidla väznou, lebo pochádzajúce od osôb, ktoré sa nachádzajú v podob-

nej situácii, teda majú tie isté „stykové“ fažnosti.

Píšeš, že inzertná forma ti priporomí tak trochu verejnú dražbu. Je to pravda, ale... či v živote je inak? Je tu sice ešte jeden háčik. Totiž medzi autormi či autorkami inzerátov a najmä odpovedí na ne môžu sa nájsť aj rôzni chytráci, dobrodruhovia alebo obyčajní podvodníci. Treba počítať aj s tým. Avšak zachovávajúc náležitosť — riziko je minimálne.

Potvrdzujú to aj skúsenosti inzertných kancelárií v iných krajinách, najmä v NDR, kde hľadanie partnerov pre manželstvo prostredníctvom novín má dlhé tradície. Aj poľské skúsenosti nie sú najhoršie. Ani nie div, veď takéto manželstvá (a je ich už hodne) sú ku podiu veľmi vydarené. Nie sú to predsa manželstvá uzatvárané len tak naverimboha, ako sa to často stáva, ale spravidla po dlhzej korešpondencii, viačerých vzájomných návštěvach, teda až po tom, keď sa záujemci dobre spoznajú. Je príznačné, že v takýchto zväzkoch len málokedy dochádza k rozvodom.

TETA DORA

Známa sovietska herečka Svetlana Tomova, členka Kišinevského ruského dramatického divadla A.P. Čechova.

SPORTOVÉ ZAUJÍ – MAVOSTI

DLHOROČNÍ MAJSTRI PÄSTI

Ozajstným rekordérom bol donedávna slávny americký pästiar Joe Louis, ktorý udržal titul majstra sveta profesionálov 12 rokov a 8 mesiacov. Dnes novým rekordérom je Argentíčan Carlos Monzon, majster sveta v strednej váhe, ktorý úspešne obhajuje svoj titul už rovných 13 rokov. Zdalo by sa, že veľmi blízko k tomuto výkonu má aj súčasne najlepší profesionálny pästiar Muhammad Ali (Cassius Clay), ktorý svoj prvý titul

majstra sveta vybojoval ešte v roku 1964. Ali však prehral jeden zápas v roku 1970 s J. Frazierom a na jednu sezónu stratil titul. A tak jeho neporažiteľnosť trvá iba sedem rokov. Zdá sa však, že potrvá ešte nejaký čas, aj keď tento znamenitý pästiar čo istý čas vyhlasuje, že už zanedlho zavŕší športovú kariéru.

ZÁZRACNÁ RAKETA

V honbe za stále lepšimi, rekordnými výsledkami v športe sa využívajú všetky možné spôsoby. Talent už nestáči, a tak sa napr. zintenzívnuje tréning, zdokonaľujú sa jeho metódy, ktoré sa spravidla opierajú o vedecké základy. Zároveň zdokonaľuje sa aj športové náradie. Niektoré „zlepšováky“ v náradí medzinárodne športové organizácie schvaľujú, iné nie. Tak napr. skoro o jeden meter sa zlepšili výsledky v skoku o žrdi (zo 4,77 na 5,70 m), keď dávne bambusové a neskôr kovové tyče nahradili pružnejšimi tyčami z umelej hmoty. Značne sa zvýšila rýchlosť zjazdárov, keď pri úprave štýlu jazdy sa zdokonalili aj lyže (namiesto drevených — kovové budť z umelej hmoty), ba dokonca i

úbory. Veľa zmien nastalo v motorizačných športoch. Jednou z vlaňajších technicko-športových noviniek je tenisová raketa, ktorou sa vraj zaručene vyhráva. Vynášiel ju poľnohospodársky inžinier v Vilsenburgu Werner Fischer. Raketu vyskúšalo niekoľko západonemeckých hráčov, ktorí vďaka nej začali vyhľadať s oveľa silnejšimi supermi. Celé tajomstvo „záračnej rakety“ spočíva v ráji vo výplete, jeho väzbe a napnutí (značne slabšom). Vynálezca spotreboval na svoju raketu 20 m umelého vlákna, zatiaľ čo na normálnu raketu stačí len 10 m. Jedno však je isté, že raketa sama nevyhľáva, a taká majstri ako Kodeš či Fibak sa zaobídú aj bez nej. Lebo k vysokému majstrovstvu sa dochádza predovšetkým úporou prácou.

SPORTOVCI HERCAMI

Mnoho známych športovecov na celom svete urobilo po skončení aktívnej činnosti filmovú kariéru. Tak napr. znamenitý poľský pästiar Leszek Drogoz sa skvelo uviedol vo viacerých filmech, z ktorých najznámejší bol Boxer. Niekoľko menších filmových úloh zahráli aj ďalší dvaja poľskí

pästiari Jerzy Kulej a Jan Szczepański, naposledy vo filme Prepáčte, či tu bijú? a Návrat. Zo zahraničných športovcov, ktorí sa ukázali na filmovom plátni boli o.i.: slávny brazílsky futbalista Pele, pästiar USA Muhammad Ali (premiéra jeho filmu sa konala nedávno v Londýne), zjazdár Toni Seiler a iní. O hereckú kariéru sa pokusil aj sedemnásobný olympijský majster v plávaní Mark Spitz, no nevelmi uspel. Vari najväčšiu slávu na svete ako herc získal znamenitý americký plavec v 20. rokoch John Weismüller v nezabudnuteľnej úlohe človeka džungle — Tarzan.

SPR. J. KACVINSKÝ

NAPÍSTE NÁM, AKÉ SPORTOVÉ TEMY VÁS ZAUJÍMAJÚ

STARENKY UCITEL'KY

Starenky učiteľky postávajú na priedomí,
keď iba sychravá jeseň im kýva na pozdrav.
Vlasy im poprášila krieda
a po ich tvárách ako po notovej osnove
prechodia poltony spomienok,
úsmevov a spz.

Ich ruky sa sformovali do tvaru detskej
hlávky.

Už idete, lastovičky,
uletate preč?
Ich žiaci dávno uleteli z dohľadu,
len pamäť stareniek učiteľiek ich drží za
pačesy.

Jedni sa stali hrdinami práce
a iní kradnú a bijú ženy
a iní si pretancovali život
a iní hľadajú šťastie a preto sú smutní
a veľmi by sa chceli vrátiť do školských
lavíc.

Starenky učiteľky postávajú na priedomí
a čakajú svojich šedivejúcich žiakov,
asoň ich piesň, asoň kartu od nich.
A ved' by stačilo napísat: bába búva,
mama myje Miša,
spomínam na Vás, žijete ešte, pani
učiteľka?

VOJTECH MICHALIK

LUDIA ROKY UDALOSTI

OKTÓBER — RÍJEN

2.X.1944. Kapitulácia varšavského povstania.
3.X.1762. Narodil sa v Slanici (zatopenej oravskou prievidou) Anton Bernolák, významný slovenský osvetenec, jazykovedec a národný buditeľ (um. 15.I.1813).

4.X.1957. V ZSSR vypustili prvú umelú družicu Zeme — Sputník I.

6.X.1882. Narodil sa Karol Szymanowski, najvýznamnejší poľský hudobný skladateľ prvej poloviny nášho storolia, spoluautor skupiny Mladé Poľsko v hudbe, korej cieľom bolo obrodit národnú hudbu, tvorcu národného štýlu opreteho o folkór v symfonickej hudbe (um. 29.III.1937).

6.X.1944. Tento deň o 6. hod. 00. min., po ťažkých bojoch čsl. armádneho zboru utvoreného v ZSRR na Dukelskom priesmyku, ako prví prekročili československé hranice a vstúpili štátu zástavu na prvom oslobodenom území vojaci prieskumnnej skupiny 2. praporu 1 čls. brigády, vedenej čtárkom K. Nebeljakom. Po niekoľkohodinových bojoch jednotky 1. čsl. armádneho zboru osloboobili Vyšný Komárnik a prebojovali sa k Nižnému Komárniku. Ich veliteľ, gen. Ludvík Svoboda sa vo svých spomienkach o týchto historických chvíľach vyjadril slovami: „Zvolna sestupujem k miestu, kde vlieje československá státna vlajka. Před sebou vidím hraniční sloup. Jeden ze samopalníkov u něho klečí a líbá ho. Pociťuje nevyslovnu rádost. Jsem hrdý na ty, ktorí teď pochádzajú pries osobozené hranice. Vyšlapují si zlehka, ako by ani neprožili měsíc bojů v karpatkých horách a lesích. Jásají, vzdávají hold československé státní vlajce. Jsem hrdý na ty, ktorí si několik kilometrů před námi vyřizují účty s prchajícími hitlerovci. A konečně na ty, ktorí se této šťastné chvíle nedočkali. A pociťujem nesmírnou vděčnost k sovětským vojákom, bez nichž bychom zde nikdy neštali“. Medzi tými, ktorí bojovali na Dukle o prechód cez Karpát bol aj naši krajania z Oravy i Spiša, zvlášť v 2. čsl. samostatnej paradesantnej brigáde. Na miesto svojich bojov na Dukle sa vrátili v roku 1973 so zájazdom zorganizovaným Kultúrnou spoločnosťou Čechov a Slovákov v Poľsku na pozvanie Oddelenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej. Bol medzi nimi kr. Ignáč Bialoň, ktorý prišiel k dukelskému pámätníku padlych za svojim synom Karolom, ktorý sa nedočkal šťastných chvíľ slobody. Popri nômu tunu navždy ostali Vendelin Jazovský, Vilhelm Koreň a ďalší krajania. 6. október je sviatkom československej armády.

7.X.1944. Bol utvorený aparát verejnej bezpečnosti, ktorého úlohou bola ochrana ľudovej moci a ľudovedodemokratického zriaadenia. Ten istý deň bola utvorená Občianská milícia, ktorej hlavný veliteľ podlieha minister vnútra. S Občianskou miliciou spolupracuje v udržiavaní poriadku a verejném pokoju spoločenská organizácia Dobrovoľné rezervy občianskej milicie — ORMO, ktorá bola utvorená v roku 1946. Deň milicie a bezpečnostných služieb.

7.X.1949. Vznikla Nemecká demokratická republika. Štátny sviatok.

12.X.1492. Krištof Kolumbus, vlastným Cristoforo Colombo (1451–1506) objavil Ameriku.

12.—13.X.1943. V bitke v týchto dňoch pri Lenine v Bielorúsku, vojaci I. divízie pechoty Tadeusza Kościuszka nastúpili na cestu slávy a víťazstiev Polskej Ľudovej armády. Rozhodnutie o sformovaní na sovietskej zemi polského vojska odovzdaťa sovietska vláda 8. mája 1943 r. Zväzu poľských vlastencov v ZSRR. Do Siele nad Okou začali prichádzať Poliaci z územia celého Sovietskeho zväzu a dokonca z iných krajín. Všetci chceli najkratšou cestou niesť slobodu okupovanej vlasti. Už 15. júla 1943, na výročie víťaznej bitky pod Grunwaldom, 12 000 kościuszkovcov zložilo vojenskú prísluhu vernosti poľskému národu, boja až po víťazstvo. V bitke pri Lenine 1. kościuszkovska divízia, v súhlase s rozhodnutím hlavného veliteľstva Sovietskej armády, bola podriadená veliteľovi 33. sovietskej armády, ktorá bola zložkou Západného frontu. Potom kościuszkovci na svojej bojovej ceste dobývali a oslobodzovali stále nové mestá a dediny na sovietskej zemi. 20. júla 1944 r. zastali na poľskej zemi. Šli po boku spojeneckej sovietskej armády cez Lublin, Varšavu, Bydhošť, Košice, Ostrava, Berlín, Labe a Mělník. 12. október sa stal sviatkom Poľskej Ľudovej armády.

15.X.1817. Umrel vo Švajčiarsku Tadeusz Kościuszko, poľský národný hrdina, vodca povstania v r. 1794 a neskôr bojovník za nezávislosť Spojených štátov (nar. 12.II.1746).

23.X.1917. Na rozšírenom plenárnom zasadnutí UV strany bolševíkov prijali rezolúciu Lenina o príprave ozbrojeného povstania a utvorení vojenského revolučného ústredia pre priame riadenie povstania.

24.X.1817. Narodil sa Štefan Moyzes, slovenský národný buditeľ, významný publicista a politik, prvý predseda Matice slovenskej (um. 5.VII.1869).

24.X.1942. Atentát bojové jednotky Gvardie Ľudovej na nemeckú kaviareň Café Club Mitropa a redakciu okupačného denníka Nowy Kurier Warszawski, ktorý Varšavania nazývali „gadzinówka“. Bola to odvetá za zavraždenie hitlerovcami 50 poľských vlastencov dňa 16.X.1942, v tom 39 členov PRS a GL.

28.X.1918. Na troskách Rakúsko-uhorskej monarchie, po stáročiach nadvlády vznikla Československá republika, od 28.X.1918 federatívna republika Čechov a Slovákov.

FRANTIŠEK HALAS

PODZIM

Jak peníz tiše položený slepci
jsi tu môj podzime
jak peníz tiše položený slepci
jste tady vy dny mé

Ty krásná větrnosti čistá
mi v dýmu natí dětství vracíš zpět
a zase žádostiv se vracím v stará místa
svou lásku povědět

Chudobě tvé a lidské bídě
že navždy jsem jen s ní
podzime ve své tesklivině
jen na mne dolehni

a vyplať kovy listí svého
mě ze snů odraných
a zbab mě všechno bázlivého
bých jiné v sebe vdých

Jak peníz tiše položený slepci
jsi tu môj podzime
jak peníz tiše položený slepci
jste tady vy dny mé.

slovník Života

KRAJANSKÝ

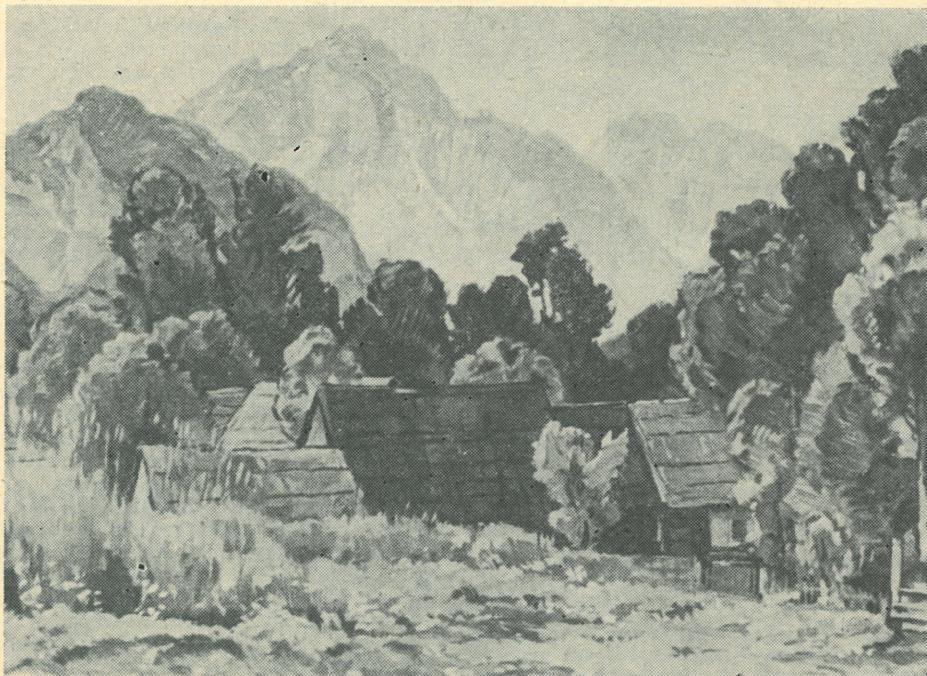
40

POĽSKY	SLOVENSKY	ČESKY
adapter	gramofón	gramofon
aktor	herec	herec
album	pamätkový	pamätkové
pamätkový	album	album
aparát	premetiací	promítací
projekčný	prístroj	priestroj
artykul	článok	článek
časopismo	časopis	časopis
doręczyciel	poštový	poštovní
pocztowy	doručovateľ	doručovateľ
dyrektor szkoly	riaditeľ školy	ředitel školy
dziennikarz	novinár	novinár
gazeta	noviny	noviny
gry towarzyskie	społecenské hry	společenské hry
kalendarz	kalendár	kalendár
klarnet	klarinét	klarinet
kolegium	redakčná	redakční
redakcyjne	rada	rada
komentarz	komentár	komentář
komitet	gminný	gminný
gminny PZPR	výbor PZRS	výbor PSDS
komitet	mestský	městský
miejski PZPR	výbor PZRS	výbor PSDS
komitet wojskowy	vojvodský	vojvodský
wódzki PZPR	výbor PZRS	výbor PSDS
kóliko	záujmový	zájmový
zainteresowaní	krúžok	kroužek
listonosz	poštár	listonoš
miesięcznik	mesačník	měsíčník
ogłoszenie	oznámenie	oznámení
oklaski	potlesk	potlesk
opowiadanie	powiedka	povídka
piosenka	pesnička	písnička
piosenkarka	speváčka	zpěvačka

plyta	platňa	deska
rada narodowa	národný výbor	národní výbor
radioodbiorník	rádioprijímač	rádio
recytor	recitátor	recitátor
redaktor	šéfre-	šéf-
naczelný	daktor	redaktor
režyser	režisér	režisér
režyseria	režie	režie
rzeźbiarz	rezbár	řezbář
solista	sólista	sólista
spoleczny	spoločenský	společenský
šlub	sobáš	sňatek
tancerz	tanečník	tanečník
tancerka	tanečnice	tanečnice
trąbka	trúbka	trubka
uroczystość	slávnosť	slavnost
uroczyości	ústredné	ústřední
centralne	slávnosti	slavnosti
urząd gminny	gminný úrad	gminný úřad
urząd	vojvodský	vojvodský
wojewódzki	úřad	úřad
wakacje	prázdniny	prázdniny
wieś	dedina	ves
współpracowni	spolupracovník	spolupracovník
wybory	volby	volby
wyczek	výlet, zájazd	výlet, zájezd
zarząd główny	ústredný výbor	ústřední výbor
zarząd oddziału	obvodný výbor	obvodní výbor
zebranie	schôdza	schůze
zespól	ochotnický	ochotnický
amatorski	súbor	soubor
zespól	folklorálny	folklorální
folklorystyczny	súbor	soubor
zespól	divadelný	divadelní
teatralny	krúžok	kroužek

JE TO UŽ 30 ROKOV

V súvislosti s 30. výročím založenia a pôsobnosti Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, ktoré padá tento rok, v minulom čísle (na str. 4, 5 a 10) sme začali uverejňovať príležitosťné výpovede popredných činiteľov a aktivistov Spoločnosti. Ako sme už písali, v tomto čísle publikujeme ďalšie výpovede a budeme ich uverejňovať aj v novembrovom čísle (mená a priezviská v zátvorkách patria zosnulým krajanom).

Pohľad na Jurgov — olejomaľba od akad. mal. Jaroslava Votrubu.

JURGOV

ODPOVEDÁ VÝBOR MS KSCaS

Krajanská práca v našej dedine má dlhoročnú tradíciu, siahajúcu k začiatkom povojnového obdobia. V lete roku 1947 mali sme už zvolený výbor miestnej skupiny, ktorá začala už riadne pôsobiť. Na organizovaní krajanského hnutia, založení miestnej skupiny a rozvoji jej činnosti sa podielali predovšetkým krajania: (Martin Tybor), ktorý bol prvým predsedom MS, (Jakub Rusnák) — druhý predseda, (Vojtech Mačičák) — tretí predseda a Ján Miškovič, (Jakub Vojtas), Andrej Vojtas, Andrej Gombos a mnohí ďalší obetaví krajania.

Hned po vzniku našej miestnej skupiny bol založený divadelný krúžok, hudobný súbor a od roku 1968 folklórny súbor, ktorý úspešne pôsobí podnes.

K najdôležitejším výsledkom, ktoré dosiahla naša miestna skupina, patrí nesporne generálna oprava miestnosti a zariadenie vzornej klubovne,

která bola otvorená na 15. výročie vychádzania nášho krajanského časopisu Život. Mrzí nás iba to, že doposiaľ sa nám nepodarilo založiť spisskú izbu v najstárom, pamiatkovom dome v Jurgove. Zatiaľ sme si zaistili tento dom na tento účel u majiteľa a máme aj veľa cenných exponátov, ktoré naďalej zbierame.

Naša miestna skupina má 175 členov a jej predsedom od roku 1974 je kraján Ján Vojtas, ktorý je členom Spoločnosti od roku 1970 a v rokoch 1972—1974 bol podpredsedom MS.

K našim najbližším plánom patrí rozvoj činnosti divadelného krúžku, zväčšenie počtu členov MS a vôlevo pozdvihnutie práce MS na vyššiu úroveň.

Pri príležitosti 30. výročia vzniku Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku srdečne pozdravujeme členov Miestnej Skupiny v Jurgove, ďakujeme im za doterajšiu obetavú spoluprácu a dúfame, že aj naďalej sa budeme tak dobre rozumieť. Zároveň zasielame srdečný pozdrav všetkým krajankám a krajanom, členom KSCaS v Poľsku a želáme mnogo úspechov v krajanskom a súkromnom živote. Z celého srdca ďakujeme všetkým, najmä Ústrednému výboru Spoločnosti a redakcii za obetavú pomoc v našej práci, s ktorou sa stále stretávame. Želáme vám všetko najlepšie.

CHYŽNÉ

člen Spoločnosti od začiatku, predsedá MS KSCaS od roku 1962, člen UV a člen KOV na Orave (na snímke).

Našu miestnu skupinu sme začali organizovať v roku 1947, no plnú organizačnú a kultúrnu činnosť vyvíjala od roku 1949, kedy boli na Okresnom národnom výbere v Novom Tar-

ODPOVEDÁ ANDREJ FULA

gu registrované stanovy Spolku Čechov a Slovákov na Orave a Spiši. K zakladateľom našej skupiny v Chyžnom patrili o.i. krajania: (Ján Svidroň), Ján Záchymský, Andrej Fula, (Ján Cerveň), (Jozef Gavelda), (Anton Koval), Martin Helegda, Ján Tisončík, (Andrej Lys), (Ján Nemtušiak), (Mária Zbelová), (Ignác Laciak), Karol Capiak, (Karol Cerveň) a iní. Tito krajania sa zároveň podielali na vzniku slovenskej školy u nás, na ktorej sa začalo vyučovanie v pondelok 1. septembra 1947.

Dlhší čas sme nemali vlastnú organizačnú miestnosť až v roku 1960 sme konečne otvorili prvé klubovňu a organizovali prvé súbory, ktoré viedol kraján Jozef Omylek. Dnes v našej

SPOMIENKY A

NIZNÉ LAPŠE

ODPOVEDÁ JOZEF KRAVONTKA

člen Spoločnosti od roku 1960, predsedá miestnej skupiny od roku 1970, člen KOV na Spiši.

Miestna skupina našej Spoločnosti v Nižných Lapšoch vznikla 15. augusta 1947. Na jej organizovaní sa najviac podielali: (Andrej Špyrka), (Peter Gorel) — prvý predseda MS (Andrej Stanek), Anton Kovalčík — tajomník, (Stanislav Haber), Ján Majerčák a ďalší. Pomáhal im v tom krajania z obvodu (Ján Pivovarčík) z Kacvínna a Jozef Šlegel z Nedece. Tito krajania, ako aj (Ján Tynus), Júlia Glodlavová, Helena Karkošková a Dominik Majerčák sa najviac zaslúžili o vznik slovenskej školy u nás, na ktorej sa začalo vyučovať 1. septembra 1948.

Od roku 1970 naša miestna skupina, ktorá má dnes 77 členov, má aj klubovňu, v ktorej sa sústreduje kultúrny a organizačný život.

Zial, naša miestna skupina nemá v súčasnosti svoj súbor, ale členmi obecnej dychovky sú poväčšine krajania. Vďaka pomoci redakcie Život obdržali sme finančné prostriedky na výmenu hudobných nástrojov, hoci kym sme všetkých kúpili, ceny sa zmenili. Táto dychová kapela sa činne zúčastňuje štátnych a spoločenských slávností. Na

Krajania Peter Gorel a Anton Kovalčík.

súťažach Spoločnosti sme často ziskávali popredné miesta. Okrem toho naši krajania pôsobia v súbore Spišacy, ktorý v našej obci založil Zväz Podhalancov.

V priebehu uplynulých 30 rokov sa u nás veľa zmenilo, vybudovali sme novú gminnú školu, dokončili sme výstavbu zdravotného strediska a vodovod v celej obci. Naša dychová kapela získala prvé miesto na okresných elimináciach v Novom Targu, prvé miesto na medziokresných elimináciach v Zembrzycach, prvé miesto na vojvodských elimináciach v Štiavniciach Górných, ako aj tretie miesto na medzivojvodských elimináciach v Kozienciaciach.

Avšak máme v Nižných Lapšoch aj starosti, ku ktorým patrí spor medzi štátnym lesníctvom a Nižnolapšanmi o pozemok v „Glebočkam“.

Pri príležitosti 30. výročia vzniku krajanské organizácie v Poľsku želám krajanom a krajanom z našej miestnej skupiny všetko najlepšie a všetkým členkám a členom našej organizácie čo najviac úspechov v kultúrnej a osvetovej práci našej Spoločnosti.

VYSNÉ LAPŠE

ODPOVEDÁ ANDREJ ŠOLTÝS

člen Spoločnosti od 1. septembra 1948 a od marca 1958 podľa predsedu MS KSCaS, člen predsedníctva UV, člen KOV na Spiši.

S organizovaním našej miestnej skupiny sa začalo v máji 1946 a v júni 1947 bola založená. Najväčší podiel na jej vzniku mali krajania: Gerváz Griglák, — prvý predseda, (Dominik Šoltýs) — podpredseda, (Ludvík Kříšák) — pokladník a ďalší. O rok neskôr 1. septembra 1948 začalo sa vo Vyšných Lapšoch vyučovanie na slovenskej škole, o ktorej vznik vyuvinula úsilie celá obec. Od prvých rokov existencie miestnej skupiny začala sa rozvíjať kultúrna činnosť. V rokoch 1948, 1949 a 1959 začali u nás pôsobiť ochoťnícke súbory, divadelný a folklórny, ktoré viedli najprv učitelia

Krajania Andrej Šoltýs a Augustín Bryja.

František Vlčík a Helena Krajčovičová, potom Augustín Bryja. Okrem toho, existuje a cvičí vo Vyšných Lapšoch dychová kapela, ktorú vede od začiatku až podľa Gerváza Grigláka.

V roku 1961 sme si postavili prvé klubovňu, ktorá dlhé roky slúžila nie len miestnej skupine, ako kultúrne a organizačné stredisko, ale celej obci keďže bola jedinou väčšou miestnosťou vo Vyšných Lapšoch, kde sa mohli konáť celoobecné schôdzky a iné podujatia. V roku 1975 sme začali pripravovať práce k prestavbe klubovne, ktorú hodiame zanedlho dokončiť.

Práve prestavbu klubovne, ako aj možnosť štúdia krajanských detí na stredných a vysokých školách na Slovensku považujem za najväčší úspech miestnej skupiny, ako aj celej Spoločnosti.

Za najdôležitejšie v našom krajanskom živote a pôsobnosti miestnej skupiny, ktorá má dnes 172 členov, výbor pokladá obnovenie činnosti súborov, zorganizovanie v Spoločnosti všetkých krajanov v Vyšných Lapšov a udržanie vyučovania slovenského jazyka na našej základnej škole.

Tento rok naša Spoločnosť oslavuje 30. výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti v mene výboru MS želám všetkým našim krajanom vela úspechov v súkromnom živote, ako aj v spoločenskej činnosti pri ďalšom rozvíjani našej Spoločnosti. Želám im vela elánu do ďalšej práce. Vela združia a elánu želám vyučovanie slovenského jazyka, aby tak pracovali ako do teraz a vyuvinuli všetko úsilie pre dokončenie našeho kultúrneho stánku.

ZDRAVICE AKTIVISTOV KSČaS

KUCOV

ODPOVÍDÁ EDMUND POSPÍŠIL

Edmund Pospíšil, člen Spoločnosti od založení MS v Kucově v roce 1956, od začátku její předseda

Naši místní skupinu organizoval Vilém Tomeš ze Zelova. Členy jejího prvního výboru byli: Edmund Pospíšil, Jaroslava Volná (dnes Krygierová), Jiří Jancyk a Tadeáš Semerad. Českou školu jsme neměli ani před válkou, ani po válce, ba ani hodiny češtiny ve škole. Český jazyk kultivujeme sami. První klubovnu jsme otevřeli v roce 1956 a postupně jsme ji rozširovali. Nejdříve jsme dostali rozhlasový přijímač a pak český televizor. Byl to první televizor v okruhu 10 kilometrů a tehdy jsme se do klubovny nemohli ani všichni vejít. V roce 1969 začal pracovat hudební kroužek. Instruktorem byl Štěpán Figlus. Naše děti se učily hrát na harmoniku, kytaru a bici nástroje. V roce 1970 vznikl hudební a pěvecký soubor, který vystupoval na slavnostech u příležitosti státních svátků a také na různých místních oslavách. Naposled vystoupil v Zelově v říjnu roku 1972 na oslavách pětadvacetiletí Společnosti.

Jako v každé práci i v naší byly hezké i méně hezké chvíle, dobré i zlé dny, např. když v naší klubovně

Pred pravou klubovnou MS KSČaS v Kucově, ktorá bola slávnostne otvorená 9.10.1960. Uprostred prvý predsedca MS Edmund Pospíšil. Prvý žlava bývalý tajomník ÚV KSČaS Bohuslav Kopecký.

přestal pracovat hudební instruktor a kroužek i soubory se rozpadly.

Osud naší místní skupiny je těsně spjat s oblastí, v níž žijeme — s hnědouhelným belchatowským revírem. Dosud nevíme, kam bude přestěhována naše vesnice. Vbrzku nastoupí exhumace a pohřbení našich blízkých na novém hřbitově. Pak se budeme stěhovat my. Za této podmínky nelze tedy plánovat další práci naší místní skupiny. Snad jen to, že klubovna bude přestěhována do Žlobnice a až v novém místě budeme pak opět pracovat.

Nicméně, u příležitosti třicetiletí KSČaS, přeji všem krajanům z Kucova a všech místních skupin v Polsku mnoho šťastných a úspěšných let.

rej vzniku sa podieľali naši rodičia. V tom istom roku vznikol u nás prvy tanec súbor, ktorý viedol kraján Ján Vojčík, kapelník našej dýchovej hudby. Tento súbor nadviazal na tradicu tanecného súboru založeného u nás pred vojnou, ktorý viedol kraján (Jozef Židek). Dnes pôsobí u nás súbor piesni a tanco, ktorý zastupoval našu Spoločnosť aj na matičných folklórnych slávnostach na Slovensku. Teraz sa snažíme, aby sa nás súbor znova aktívnejšie zapojoval do kulturného života Spoločnosti. Kultúrnu prácu a vyučovanie slovenčiny na škole považujem za najväčšie úspechy našej MS.

Prvá klubovna pri našej MS vznikla v roku 1958. Žiaľ nachádza sa v malej miestnosti a neviem či sa nám podarí vybudovať novú klubovnu alebo ju prešťahovať po vybudovaní novej školy. Plánujeme ozivenie dychovky, avšak je s tým spojená výmena zničených buď príliš starých hudebných nástrojov. Ozivenie tejto dychovky a väčšiu klubovňu potrebujú nie len 220 členovia našej miestnej skupiny, ale celá obec.

Pri priležitosti nášho významného jubilea zasielam všetkým krajankám a krajánom, všetkým aktivistom Spoločnosti srdečný pozdrav a želám veľa úspechov v našej spoločnej práci.

Pohostinne vystúpenie folklórneho súboru KSČaS z Kacvina na Slovensku pri priležitosti 27. výročia SNP.

Foto: F. Lašut

VELKÁ LIPNICA

ODPOVEDÁ JOZEF KARNAFEL

člen Spoločnosti od roku 1947, predsedca miestnej skupiny KSČaS, člen KOV na Spiši (na snímke).

V mene výboru našej miestnej skupiny dovoľte, milé krajanky a krajania, aby som Vám pri priležitosti 30. výročia založenia našej krajanskej organizácie zaželal veľa pracovných úspechov do budúcnosti, ale aj mnoho zdravia a radosti v rodinnom živote. Všetkým krajančákam a krajonom na Orave želám, aby sme pozdvihli organizačnú a kultúrnu prácu na takú úroveň, žeby sme boli najlepší v Spoločnosti.

Miestna skupina vo Veľkej Lipnici vznikla v roku 1947, medzi jej zakladateľmi boli o.i.: (Lukáš Karnafel), Andrej Cisárik, (Karol Pastva), (Karol Michalák), (Ján Stercula). O rok neskôr vznikla u nás slovenská škola, na vzniku ktorej sa podieľali spomenní krajania.

V roku 1968 sa naša miestna skupina rozdelila na dve, t.j. vo Veľkej Lipnici a v Privarovke. Dnes máme vo Veľkej Lipnici 40 členov.

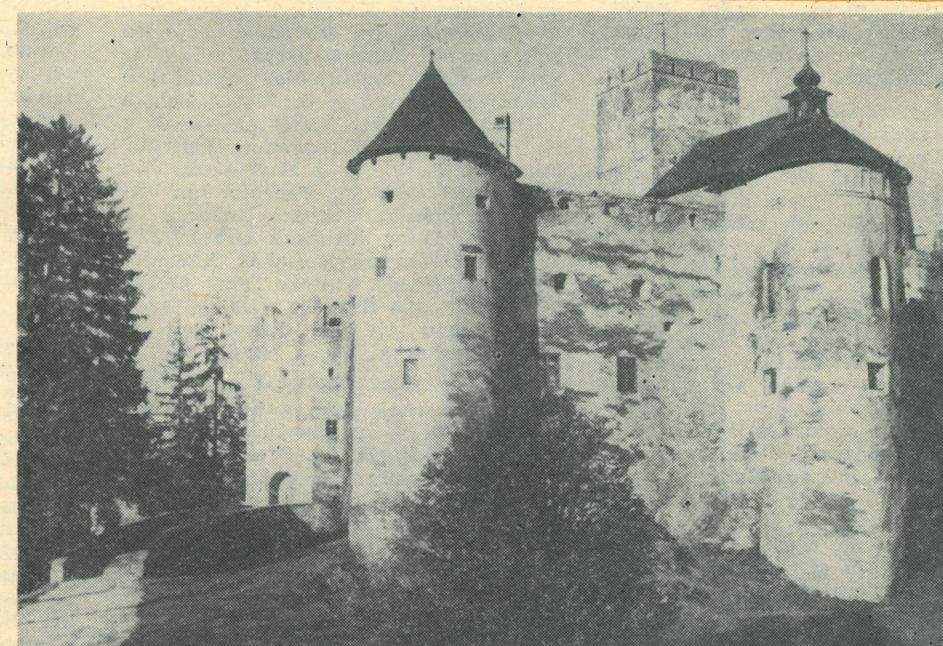
Prvá klubovna miestnej skupiny vo Veľkej Lipnici vznikla v roku 1956; vtedy vznikol aj nás prvy folklórny súbor a ochotnícky divadelný krúžok,

ktoré viedli krajania Karol Pastva a Jozef Omylak. Tradície súboru piesni a tanco udržujeme naďalej, žiaľ chybí nám nástupca kr. Karola Pastvu, ktorý by pokračoval vo vedení ochotníckeho divadelného krúžku.

Za najväčší úspech v našej krajanskej práci považujem možnosť kultivovania našho rodného jazyka a kultúry, ako aj to, že máme nás časopis Život. Dôležitou úlohou do budúcnosti pre našu miestnu skupinu je rozšírenie členskej základne a stále záskavanie nových predplatiteľov Života.

Problémom našej krajanskej práce je to, že mladí krajania odchádzajú do práce mimo našej dediny, na celý týždeň. Schádzajú sa iba na nedelu, preto aj sú fažkosti s organizovaním kultúrnych podujatí. Napriek tomu dôfam, že naše tohoročné vatrav a vystúpenia nášho súboru piesni a tanco budú úspešné.

NEDECA — ZÁMOK

ODPOVEDÁ JOZEF KEDZIUCH

člen Spoločnosti od 28.12.1969, a odvtedy aj dopisovateľ Života, od roku 1975 predsedca MS, člen KOV na Spiši.

Naša organizácia v Nedeci-Zámku vznikla v aprili roku 1958: Medzi jej zakladateľmi boli krajania: (Ján Piontek) a jeho syn tiež (Ján Piontek), František Bogačík, Jakub Bogačík, Ján Blahút, Ján Janos, Helena Pionteková a (Rozália Danielčáková). Najväčšie zásluhy na vzniku slovenskej školy u nás mal kraján Ján Piontek starší.

Naša miestna skupina má dnes 33 členiek a členov. Zatiaľ našim najväčším úspechom bolo založenie klubovne, ktorú máme od roku 1974. Žiaľ nemáme žiadny súbor, ale plánujeme založenie hudobného súboru, keďže je nám potrebný. Čakáme iba na hudobné nástroje z Ústredného výboru. Naša mládež je ochotná a talentovaná, ale je nevyhnutné, aby sme mali na začiatok aspoň harmoniku, gitaru, husle a kontrabas. O tom, že naši krajania sú ochotní pracovať svedčí aj to, že 13. augusta t.r. som poslal predsedovi KOV 13 prihášok nových členov spomedzi našich mladých krajanov.

Pri priležitosti 30. výročia založenia našej krajanskej organizácie zdraví všetky členky a členov našej miestnej skupiny, a nám všetkým v Nedeci-Zámku, ako aj v celej Spoločnosti želám všetko najlepšie.

LAPŠANKA

ODPOVEDÁ VÝBOR MS KSČaS

Pavol Ziemba — predsed MS KSČaS a člen Spoločnosti od jej vzniku, člen KOV na Spiši, František Jendrušák — podpredseda, Ludvík Šoltýs — tajomník, Dominik Šoltýs — pokladník a Dominik Pojedinec — člen výboru.

Naša miestna skupina pôsobí od 1. januára 1951 a na jej vzniku sa podielali títo krajania, zvolení aj do prvého výboru MS, Pavol Ziemba — predsed MS (podnes), Jozef Pojedinec — podpredseda, Ludvík Kapolka — tajomník, Jozef Šoltýs — pokladník a iní. Miestna skupina v Lapšanke počítala vtedy 121 členov, avšak v priebehu rokov umrelo 35 krajanov, do iných oblastí Poľska sa vysťahovalo 13 a na Slovensko 8, dnes teda máme 42 členov. Prvá škola so slovenským vyučovacím jazykom bola u nás už v roku 1948.

V roku 1971 vznikla u nás klubovňa a pri nej divadelný krúžok, ktorý viedla kr. Mária Šoltýsová. Nás prvy divadelný krúžok, ktorý viedla učiteľka, kr. M. Chovanecová z Jurgova, vznikol v máji roku 1960. Kulisy sme

urobili v školskej telocvični a tam boli aj predstavenia.

Za najväčší úspech považujeme, keď sa do našej miestnej skupiny prihlasujú mladí krajania, ale sú u nás aj neúspechy, za jeden z nacitelných považujeme to, že sa na škole nevyučuje slovenčina, preto aj máme ľaskosti so zorganizovaním divadelného krúžku.

Do budúcnosti plánujeme nábor nových členov a samozrejme ďalší rozvoj kultúrno-organizačnej práce v klubovni.

Pri priležitosti 30. výročia založenia našej krajanskej organizácie želame všetkým lapšanským krajanom a krajanom veľa spokojnosti s pracovnými výsledkami a všetkým členom našej Spoločnosti veľa úspechov v krajanskej práci a šťastia v súkromnom živote.

Krajan Pavol Ziemba a vedľa neho mladá krajanka, ktorej sme urobili túto snímku 10.6.1960. Boli by sme radi keby sa nám ozvala.

NOVÁ

BELA

ODPOVEDÁ FRANTIŠEK BEDNARCÍK

František Bednarcík.
(Foto: J. Paciga)

člen Spoločnosti od roku 1952, v rokoch 1960—70 pokladník MS, 1970—76 predseda revíznej komisie MS, od roku 1976 podpredseda MS KSČaS, dopisovateľ Života od roku 1958, člen ÚV KSČaS.

Výpoved' výboru našej miestnej skupiny uverejnenú v predošom čísle by som chcel doplniť. Keď krajania začali organizovať miestnu skupinu v Novej Belej mal som iba 13 rokov a už vtedy som chcel pracovať v prospech našej menšiny, rozvíjať našu rodnu kultúru a možno aj ľudovú tvo-

rivosť. Ako mládenec, keď predsedom našej MS bol kr. František Chalupka, stal som sa vedúcim našej prvej klubovne, ktorá sice bola skromná, malá, ale v ktorej sa predsa len krajania radi scházali. Klubovňu som viedol v rokoch 1959—1965. Bol by som rád, keby terajšia klubovňa MS bola ešte lepšie vybavená.

Za najdôležitejšie pre prácu našej MS v budúcnosti považujem o.i. upevnenie práce medzi UV a KOV, častejšie zvolávanie členských schôdziek u nás, získávanie nových členov KSČaS a zvyšovanie počtu predplatiteľov Života. Podľa všeobecnej mienky je tiež ziaduce vybavenie krojmi našej dychovky, jedinej, ktorú má naša Spoločnosť na Spiši.

Pri priležitosti 30. výročia založenia Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku želam všetkým členkám a členom KSČaS v Novej Belej, funkcionárom našej organizácie a vôbec všetkým krajanom doma a v zahraničí veľa úspechov v spoločenskej práci a šťastia v osobnom živote. Ako dopisovateľ orgánu našej Spoločnosti, časopisu Život želam celému redakčnému kolektívu a všetkým dopisovateľom veľa úspechov a „lahké pero“ v našej práci a všetkým krajanom a krajanom mnoho pekných chvíľ so Životom.

DOLNÁ ZUBRICA

ODPOVEDÁ EUGEN KOTT

člen Spoločnosti od 6.7.1949, spoluorganizátor Spoločnosti, predsed MS KSČaS od 1974, člen obvodného výboru na Orave od jeho vzniku, v rokoch 1952—1955 predsed OV, člen UV KSČaS.

Vo svojej odpovedi chcem pripomieňať počiatky nie len vzniku našej miestnej skupiny, ale vôbec našej krajanskej organizácie na Orave. Začnem od Dolnej Zubríc.

Naša miestna skupina fakticky pôsobí od prvých mesiacov po vojne. K jej zakladateľom patrím s krajanom Járom Kovalíkom aj ja a nežijúci Ignáč Kulaviak — Fajkos a ďalší krajania. Najskôr sme sa scházali po súkromných domoch a rozmýšľali sme, akým spôsobom založiť našu krajanskú organizáciu. V týchto rušných povojnových mesiacoch stretávali sme sa aj medzi Dolnou a Hornou Zubricou pod Kmínovským kopcom. Keďže sme nemali ani poňatia ako vybaviť formality, v roku 1946 obrátili sme sa o poradu aj na československý konzulát v Katoviciach. Tam nám všeobecne povedali aké máme národnostné práva a odporúčali, aby sme sa obrátili na patričné okresné administratívne orgány. Do našej organizačnej práce sa zapojili aj krajania z iných obcí: ako prví krajania z Veľkej Lipnice s Andrejom Cisárikom (t.č. žije v Bobrove na Slovensku), (Lukášom Karnaľom), (Karolom Michálkom) a inými. Z Malej Lipnice sa k nám pridali krajania: Ludvík Tokár, Štefan Adamčík, (Luška). Zasa z Hornej Zubríc: Jozef Štoka, (František Kovalčík — Jaškovec), Z Podvľaka to boli: (Eugen Gribáč), Karol Oškvarek, ktorý t.č. žije v USA, z Podsrnia (Albín Chovanec) a Vendelín Kapušák. Z Bukowiny-Podskla pôsobili krajania Ján Kolodžej a (Jozef Hosaniak); z Pekelníka Ján Dubek, Vojčík, Cíž, Kotlár a iní. Z Jablonky (Ignáč Kašprák), Alojz Šperlák; z Oravky (Ignáč Kučkovič) a Peter Jurčák; z Chyžného (Ján Svidroň), Andrej Fulia a z Harkabuza František Harkabuz bývajúci „Nad kŕížom“.

V roku 1947 sme sa obrátili na okresné starostvo v Novom Targu a v roku 1948 dostali sme schválené statovy a hned sme začali organizovať miestne skupiny Spolku Čechov a Slovákov na oravských obciach, ako aj zvolili sme Obvodný výbor zo sídlom v Jablonke, ktorý mal okrúhlu pečiatku s nápisom „Obvodný výbor oravský v Jablonke, Powiat Nowy Targ a uprostred skrátku SCS. Nes-

Predsed MS KSČaS v Dolnej Zubrici kr. Eugen Kott.

koršie sme vydali aj členské legitimácie. Moja prvá legitimácia bola vydaná 5.6.1952 a mala číslo 70.

Prvým predsedom Obvodného výboru na Orave bol Andrej Cisárik, podpredsedom Ján Kovalík a tajomníkom Alojz Šperlák. Do Obvodného výboru boli zároveň zvolení predsedovia všetkých vtedy existujúcich miestnych skupín na Orave a to: Jozef Solava z Hornej Zubríc, Karol Oškvarek z Podvľaka, Albín Chovanec z Podsrnia, František Harkabuz z Harkabuza, Ján Kolodžej z Bukowiny-Podskla, Ján Dubek z Pekelníka, Ignáč Kašprák z Jablonky, Peter Jurčák z Oravky, Ján Svidroň z Chyžného, Lukáš Karnafel z Veľkej Lipnice, Ludvík Tokár z Malej Lipnice, Ján Koválik z Dolnej Zubríc. Členmi OV na Orave boli aj Alojz Šperlák a Eugen Kott.

U nás, v Dolnej Zubrici do prvého výboru miestnej skupiny boli zvolení: Ján Kovalík — predsed, Ignáč Kulaviak — podpredseda, (Vendelín Pavlák) — tajomník, pokladníkom MS bol som ja a zároveň som bol kultúrnym funkcionárom. Členmi výboru MS boli: (Ignáč Pavlák), Ján Pavlák, Vendelín Janiak, (Jozef Vengrim), (František Čaja), (Ignáč Knapčík). Do revíznej komisie boli v našej MS zvolení: (František Baláž) — predsed, Ignáč Pavlák, a dnes vyše 80-ročná Johana Polonská (Vickuľa).

Pre naše krajanské hnutie na Orave bolo od samého začiatku dôležitou otázkou zavedenie vyučovania slovenčiny na školách. Na dedinách rodičia prihlásovali deti na vyučovanie slovenčiny; asi 95 percent rodičov na Orave žiadalo slovenské školy. Za účelom vyriešenia tejto otázky konať sa v Jablonke schôdza delegátov zo všetkých miestnych skupín za účasti predstaviteľov osvetového oddelenia starostva v Novom Targu. Počiatocne mala byť iba jedná škola so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke a deti mali byť do tejto školy dovádzané z celej Oravy. Avšak okresné a vojvodské školské orgány vyhoveli žiadosti rodičov a postupne boli slovenské školy organizované na všetkých obciach. Patrili k nim školy so slovenským vyučovacím jazykom v Dolnej Zubrici, Hornej Zubrici, vo Veľkej Lipnici (pri kostole a v Muromanici), v Malej Lipnici (na dolnom konci), v Pekelníku „na Pricátku“, v Chyžnom, v Jablonke — „Bory“ a v centre, v Podvľaku — „Psiarni“ a na hornom konci. Stát zabezpečil pre tie-

to školy učiteľov zo Slovenska. Medzi prvými boli Alexander Kniežacký s manželkou v Jablonke, Michal Durán v Dolnej Zubrici, Andrej Papáček v Hornej Zubrici, ktorý zároveň viedol kurz pre negramotných v Dolnej Zubrici. V Malej Lipnici učila Anna Čambalová, vo Veľkej Lipnici Kukučka, v Jablonke-Matónogoch učil Staš, ako aj Švecko v Jablonke a neskôr sa Holubek a iní.

Učitelia zo Slovenska pomáhali nám viesť kultúrno-osvetovú prácu, nacvičovať rôzne divadelné hry, piesne a tance. Boli organizované nielen rôzne súbory, ale aj súťaže divadelných krúžkov. Okrem miestnych činiteľov dvakrát navštívil naše súťaže konzul ČSR.

Naši krajania sa aktívne zúčastňovali aj spoločensko-politickej živote na Orave. Boli aj spoluorganizátori prvého miestného výboru Poľskej robotníckej strany v Jablonke. Členmi strany, ak sa dobré pamäťam, boli o.i. Ignáč Kašprák, Ján Kovalík, Eugen Kulaviak, (Cichoň), Ignáč Kulaviak, Vendelín Kulaviak (Martynulín), Ján Svetlák, Alojz Šperlák, Cisárik Andrej, Lukáš Karnafel a mnohí iní. Aktívne súťažili pri upisovaní národných pôžičiek, pri prvom po vojne všeobecnom sčítaní a pri organizovaní obecného rolnického družstva Rolnicka svojpomoc na Orave, ako aj v iných spoločensko-politickej a hospodárskej akciach. Obvodný výbor Spolku sa obrácal v roku 1949 na Československý zahraničný ústav, ministerstvo školstva v Prahe a na poslancovetu kultúry v Bratislave vo veciach týkajúcich sa školstva, učiteľov, ako aj organizovania zájazdov krajanských detí do Československa. 50 detí z Oravy a 50 zo Spiša bolo na šesťtyždenom zájazde v ČSR, o.i. v Prahe, Bratislave a Bojnے. Z Oravy sprevádzali ich učitelia Alexander Kniežacký, Michal Duran, Anna Čambalová a nášho Spolku krajania Ján Kovalík a Eugen Gribáč.

U nás, v Dolnej Zubrici prvy divadelný súbor vznikol v 1949 roku a

viedol som ho spolu s Vendelinom Pavlákom. Prvá klubovňa vznikla v roku 1950 a viedol ju krajan Július Pavlák. Súčasne naša miestna skupina má 53 členov.

Za najväčší úspech v našej krajanskej práci na Orave a Spiši považujem vznik všeobecnovzdelávacieho lýcea v roku 1951 v Jablonke. Iniciátorom vzniku lýcea a neskôr výstavby jeho novej budovy, bola naša Spoločnosť. Obracali sme sa na rôzne školské orgány, až po najvyššie, o súhlas na vznik lýcea a neskôr o výstavbu novej budovy. Vyriešili sme otázku stavebného pozemku a potom sme sa zapojili do výstavby budovy lýcea až po jeho otvorenie v roku 1959.

Za najväčší úspech krajanskej práce v našej obci považujem výstavbu obecného kultúrneho domu, ktorý vznikol z iniciatívy a za pomoci našich krajanov, členov miestnej skupiny, ktorých predsedom bol vtedy Ján Kovalík, tajomníkom Eugen Kott a riaditom obce bol krajan Eugen Kulaviak, predsedom urbáru.

Máme aj problémy a to predovšetkým spojené s odchodom našej mládeže do práce inde. Ale napriek tomu chceme zorganizovať folklórny súbor starších krajanov až detský súbor pri škole, v ktorom by učinkovali žiaci zo starších tried.

Pri priležitosti tridsaťročia našej krajanskej organizácie želam všetkým krajanom a krajanom z našej miestnej skupiny, ale aj z celej Spoločnosti veľa úspechov v ďalšej krajanskej práci, veľa zdravia, šťastia a pohody v súkromnom živote. Zároveň všetkým dolnozubrckým krajanom a krajanom v mene výboru MS dakuju za doterajšiu spoluprácu a dúfam, že aj naďalej sa nám bude dobré pracovať v prospech našej krajanskej organizácie.

Clenovia výboru MS a spevácko-tanečného súboru MS v Dolnej Zubrici pred prvou klubovňou KSČaS, ktorá bola otvorená začiatkom januára 1959. Prvý sprava vtedajší predsed MS kr. Ján Kovalík.

KRAJANSKÝ POZDRAV Z MUZEA

Město Kamenice nad Lipou tone v záplavě zeleně, již vévodí historická, přes sedm set let stará lípa v zámeckém parku, po níž má město jméno. Les se začíná přímo na náměstí. Do zdejší krajiny rádi přijíždějí ti všichni, kteří po vykonané práci, o dovolených, touží po poznávání přírodních krás a čistém vzdachu. Naleznou je u mnoha rybníků a v překásných okolních lesích.

Cílem domácích i zahraničních turistů je Vlastivědné muzeum, které dává mozaikový a stálý živý obraz dřívější minulosti města a kraje a zachycuje vzpomínky na význačné a zasloužilé rodáky. Návštěvník shledne Pamětní síň národního umělce Vítězslava Nováka, Síně dělnického a partyzánského odboje na Kamenicku, expozici dějin města, numismaty, lidového výtvarného umění, výstavy grafiky, keramiky atd.

Mezi zahraničními návštěvníky, kteří si přišli v letošní sezóně prohlédnout bezpočet muzejních unikátních exponátů, byla i zdejší rodačka Ewa Domańska, která tu dříve působila jako učitelka. Po provdání žije ve Wrocławi a do svého rodiště se přijela podívat a poklonit se památky svých drahých zemřelých.

S radostí a velkým obdivem procházela v doprovodu zaměstnanců muzea jednotlivé výstavní sály a v citovém dojetí se poddávala vzpomínkám na své dětství, které zde prožila s dědečkem prof. arch. Janem Čečkou, zakla-

datelem zdejšího muzea, a matkou, rodem Polkou.

O dobré práci pracovníků muzea, již vykonávají s láskou a jež je pro ně osobní ctí, svědčí množství pochvalných zápisů v návštěvní knize i v cizích řečích, i několik v polštině, které nám pohotově paní Eva přeložila a také další zápis vepsala:

Byla jsem už ve velkých evropských muzeích, znám jich hodně v Československu, ale takové pěkné, s tak zajímavými exponáty je opravdu výjimkou. Kamenice je malé městečko, ale muzeum je moderní a exponát je opravdu mnoho. Nejvíce se mi líbila stálá numismatická výstava; některé mince jsou nesmírně vzácné. Všichni pracovníci muzea jsou velice milí a ohotní. Dlouho budu vzpomínat na příjemné chvíle, prožité v tak krásném prostředí. Přejí všem další pracovní úspěchy. Ewa Domańska — Rybacká, Wrocław, Polsko.

Jménem těch, kteří se o její návštěvě dozvěděli až po jejím odjezdu a kteří by si s ní byli velice rádi pohovořili, jménem zaměstnanců muzea a všech občanů města Kamenice nad Lipou, tlumočím ji co nejsrdečnejší pozdravy s přání hodně zdraví a všechno nejlepšího a také pozvání, aby se k nám zase za rok přijela podívat.

PRŮCHA
JAROSLAV
KAMENICE NAD LIPOU,
ČSSR

KULTÚRNE LETO V BRATISLAVE

Pod týmto názvom bolo pripravené dlhodobé podujatie, ktorého hlavným zmyslom je podstatne zvýšiť pulzovanie kultúrneho diania v hlavnom meste SSR. Má to svoj význam aj preto, že akcia sa vzťahuje na obdobie, keď cez mesto prúdia tisíce zahraničných turistov. Hodno poznamenať, že za rok je ich tu vyšše 3 mil.

Hlavný podiel na vypracovaní koncepcie a organizovaní Kultúrneho leta 77 mal prípravný výbor a Oddelenie centrálnej dramaturgie pri Mestskom dome kultúry a osvetvy. Prispeli doň všetky mestské zariadenia, ako Národná galéria, BIPS, Mestská správa pamiatkovej starostlivosti a pod. Program bol koncipovaný tak, aby uspokojoval čo najširší okruh záujmov obyvateľov hlavného mesta. Pamätao sú v ňom aj na tak dôležité jubileum, ako je 60. výročie Veľkej októbrej socialistickej revolúcie.

Slávostné otvorenie Kultúrneho leta 77, ktoré trvalo od 26. mája do 5. septembra, sa konalo v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca. Predehádzalo mu koncertovanie dychoviek na Hviezdoslavovom námestí.

V programe podujatí Kultúrneho leta 77 boli o. i. divadelné predstavenia na nádvorí Starej radnice, letné koncerty, Dni reprodukovanej hudby v Klariskách, Dni gitarovej hudby, Džezové pondelky, literárno-hudobné pondelky k jubileám básnikov. Ďalej to boli vystúpenia amaterských divadelných súborov, promenádne koncerty popredných bratislavských dýchových hudieb, vystúpenia rôznych folklórnych súborov v areáli SLUK-u v Rusovciach a celý rad výstav tak profesionálnych ako aj amatérskych výtvarných umelcov a fotografov. Veľkému úspechu sa tešil program Tak vravel čas, ktorý bol scénickou kompozíciou umeleckých a dokumentárnych textov, hudby a piesní zo najmä dievčatá. Brigádnické Preto Bratislavčania, ako aj mnohí domáci i zahraniční turisti mali si počas Kultúrneho leta 77 čo vybrať a kultúrne sa vyžiť. Je to akcia hodná nasledovania.

DOMINIK SURMA

(POKRAČOVÁNÍ ZE STR. 5)

jak kde na koho budou hrát. A tak byli plni ohně a hovoru, až bylo ráno.

I celý druhý den byla Klapzubova chalupa vzhůru nohama. Hoši rejdili sem a tam, snášeli věci, bez kterých se nemohou na cestě obejít, co chvíli je zase odnášeli jako nepotřebné a přitáhli nové krámy, všude bylo plno křiku a hluku, který neustal až večer, až když byla jejich zavazadla zcela připravena a oni sami zasedli k poslední večeři v Dolních Bukvičkách.

Maminka plakala, když se z nimi třetího dne loučila a bylo jí věru smutno, když pak chodila po chalupě sama. Jen Voříšek zůstal s ní a na

Aj Bratislavu navštívili tento rok viaceri mladí ľudia z celého Slovenska v rámci tzv. Študentskej letnej aktivity. Jej otvorenie sa konalo 12. júla v športovom areále vysokoškolského internátu Mladá garda. Zúčastnili sa ho zástupcovia ministerstva školstva SSR, SÚV Socialistického zväzu mládeže, národného výboru mesta Bratislavu a vyše 2300 študentov. Bol to prvý brigádnický turnus, ktorý trval do 28. júla. Celkovo pracovalo v Bratislave 4700 mladých ľudí, medzi nimi aj 312 študentov z Bulharska, Fínska, Maďarska, NDR, Poľska a ZSSR. Brigádnickú výpomoc pocitili mnohé bratislavské podniky, ako napr. Pozemné stavby, Doprastav, Technické služby mesta Bratislavu, podnik Kablo a pod.

Stretnutia s pracujúcimi, ako aj široký kultúrny a športový program, ktorý sprievodil pobyt brigádnikom, prispej k upevneniu družby medzi mladými ľuďmi zo socialistických krajín. V rámci ustáleného programu zahrali študenti navštívili mnohé pamäti hodnosti ČSSR a oboznámili sa s revolučnými tradíciami pracujúceho ľudu Československa.

Rodno poznamenať, že letnej aktivity v Bratislave sa zúčastnili aj naši krajanskí študenti zo Spiša a Oravy, najmä dievčata. Brigádnické leto bolo pre nich mimoriadne osožné a zanechalo im iste milé, nezabudnuteľné spomienky.

D.S.

dostal Jan Tkaczuk zo Świe- tochłowic, druhú Józef Gonet zo Sanoka a tretiu Anna Lasaková zo Zawiercia. Okrem toho vyznamenania obdržala Margita Iwanczukowa, sólistka v Varšavě a Anna Gluzová z Ustroňa. Prvé miesto a krišťálový lýru v skupine súborov vybojovalo dueto z Tarnowa, druhé inštrumentálno-vokálny súbor Meritum zo Zawiercia a Ibis z Českého Těšína.

Program vystúpení bol bohatý a rôznorodý. Ustroňčania, hostia zo susedných obcí a mestiečiek, ako aj rekreanti z NRD, Francúzska, Maďarska, ale samozrejme aj domáci s veľkým záujmom sledovali vystúpenia. O význame tohto kultúrneho podujatia svedčí aj to, že medzi divákmi boli predstavitelia československého vývoysla-nectva a konzulátu v Poľsku. Možno iba ťuto, že sa tejto súťaže nezúčastnili naše krajančí súbory a sólisti.

BRONISLAV KNAPČÍK

ODISLI OD NÁS

Dňa 20. júla 1977 umrel vo veku 78 rokov kraján František Milon, člen-zakladateľ Miestnej skupiny KSČaS v Tribši a jej prvý pokladník.

Odišiel od nás dobrý a čestný človek, obetavý, zaslúžilý kraján.

Čest jeho pamiatke!

MS KSČaS V TRIBŠI

SÚTAŽ V CESKÝCH A SLOVENSKÝCH PIESNÍ

STUDENTSKÉ BRIGÁDY

Stovky, ba tisíce študentov sa tento rok zúčastnili táborákov, sústredení, brigád a iných foriem oddychu.

V Ustroji pri Tešíne sa v lete tr. konala súťaž českých a slovenských piesní, v interpretácii poľských súborov a sólistov. Okrem súťažiacich vystupovali aj umelci z Československa, samozrejme mimo súťaže, o. i. Vieira Spinárová a Pavol Novák.

A tu sú výsledky súťaže: prvú cenu v skupine sólistov

Dne 21. července 1977 utrpela zelovská organizácia KSČaS bolestnou ztrátu. Ve veku 48 let zemřel její člen, zaslúžilý významný pracovník Karel Provazník.

3. srpna letošního roku zemřel v Ignacově u Zelova člen našej Společnosti, 76 letý Jan Koněcký.

Čest jejich památky!

OBVODNÍ VÝBOR
KSČaS V ZELOVĚ

venci udivených zraků, jak se po prve objevili na pražském hřišti. Okoukali se a otrkali ve světě, měli americký střížené šaty, špičaté botky, anglické čepice. Všichni byli velci porádní, zato starý Klapzuba se nijak nezměnil.

„Kdo mě potřebuje, vezme mě tak, jak jsem!“ říkal svým klukům, když ho lákali, aby se taky městsky ošatil. „V čem jsem zestárl, v tom už zůstánu!“

A pošinul na hlavě beranici, vytáhl z kapsy fajšku s malovaným myslivcem a pustil každým basem do kupé první třídy takovou vůni, že vždycky jezdil ve vlaku s hochy sám. Jiný té sily Klapzubova tabáku nesnesl.

EDUARD BASS

PESTICÍDY – NEPRIATEĽ A PRIATEĽ'

Pozorní čitateľia Života si iste spomínajú na článok Jána Kovalíka z Oravy, ktorý sa počas rozprávania prostriedkov na ochranu rastlín priotrávil, keďže používal, prinútený okolnosťami, primitívne náradie. Svoje dobrodružstvo s pesticídmi, lebo takto sa nazývajú chemické prostriedky na ochranu rastlín, popísal zaujímavo a už vtedy sme sa rozhodli, že sa k tejto otázke vrátíme, lebo používanie pesticídov sa stalo všeobecne. Na jednej strane sú pesticídy záchrannou. Bez nich by sa dnes nemohlo intenzívne rozvíjať rolnictvo, zeleninárstvo, záhradníctvo a chov. Zasa na druhej strane pesticídy majú vedľajšie účinky, mimoriadne nebezpečné, keď sa ich nesprávne používajú. Niektorí vedci tvrdia, že účinky pesticídov budú mať vplyv (samozejme

negatívny) dokonca na budúce pokolenia. Tak teda pesticídy sú našimi nepriateľmi alebo priateľmi?

Odhaduje sa, že okolo 60% zvýšenej úrody sa dosahuje vďaka hnojeniu a okolo 40% vďaka iným agrotechnickým úkom, medzi ktorými dominuje chemická ochrana rastlín. Teda celý svet používa pesticídy, lebo všade potrebujú stále viac potravín. A zatiaľ na celom svete iba hmyz a hladavce ničia 33 milióny ton obilia a ryže, ktoré by mohli zaistiť výživu 150 miliónom osôb. V Poľsku ročne straty spôsobené chorobami a škodcami rastlín sa odhaduje na okolo 15–20%. Stačilo by to na výživu niekoľkých miliónov osôb. Tie-to škody boli by dvojnásobne väčšie, keby sme nepoužívali pesticídy. Teda pesticídy sú

našim spojencom v boji za úrodu.

Vystupoval v úlohe obrancu pesticídov je ľahká úloha, keďže odhad ziskov pôsobí na predstavivosť a rastúce výživné potreby spoločnosti nútia k ich všeobecnému používaniu. Odhaduje sa predsa, že používanie samých prostriedkov proti hmyzu v rolnictve, záhradníctve, zeleniarstve a chove dobytka zvýšilo úrodu ako aj produkty o okolo 70%. Ale aj obžalobca pesticídov by mal ďo poviedať. Hlavná námietka by sa týkala faktu, že tak ako nie sú ťahostajné pre škodcov a parazity, nie sú ťahostajné ani pre zdravie ľudí a mnoho užitočných tvorov v jeho okolí. Hlavná námietka na adresu pesticídov, to je dlhý čas ich rozkladu v prírodnom prostredí a schopnosť kumulovať sa v pôde, vode, v živých organizmoch a v poľovníckych výrobkoch. Ako vieme, pesticídy sú rozdelené do piatich tried, podľa stupňa škodlivosti. Prvé dve triedy sa označujú ako jedy, dve ďalšie ako škodlivé látky a iba piata trieda má minimálne škodlivé účinky.

Rolníci v Poľsku dostávajú okolo 650 druhov rôznych pe-

sticídov. Každý z nich je pod úradnou kontrolou, má atest a návod na bezpečné používanie. A práve na prísne dodržiavanie návodov chceme upozorniť rolníkov. Nemáme iné východisko... Nemôžeme, tak ako to robia nemohní, vydelať políčka a pestovať produkty bez umelých hnojív a prostriedkov na ochranu rastlín, iba pre vlastný úžitok. Nemôžeme tiež nekriticky používať pesticídy, ktorých výroba rastie vo veľkom tempe.

Okrem dodržiavania návodov, hodno upozorniť na pomere časté nesprávne zaobchádzanie niektorých rolníkov s pesticídmi, ktoré má vplyv na znečisťovanie pôdy a vody. Nesmie sa teda, po ukončení práce, nechávať alebo vylievať pripravené tekutiny v lubovoľnom mieste. Nesmie sa nechávať na poli obaly po pesticídach, z ktorých pozostatky chemických zlúčenín sa dostávajú do pôdy a vody. Nesmie sa nesprávne zakopávať pozostatky pesticídov. Musí sa dôkladne umývať stroje a zariadenia používané v práci s pesticíd-

mi. Nesmie sa používať na iné účely nádoby, napr. vedená, v ktorých boli zlúčeniny pesticídov. Ochranné odevy sa nesmie prať v riečach a potokoch, ani vodu po ich vypraní, vylievať na lubovoľnom mieste. To sú iba niektoré dôležitejšie poznámky. Iné pochybnosti, ako postupovať s pesticídmi, riešia návody na používanie; možno sa tiež obrátiť na miestneho agronomáma. Tym rolníkom, ktorí by sa chceli bližšie oboznámiť s touto otázkou odporúčame, aby si kúpili lacnú a prístupne napísanú knižičku doc. dr. hab. Kazimierza Janického Pesticydy, Gleba, Czlowiek (Pesticídy, pôda, človek), ktorá vyšla v sérii Omega vo vydavateľstve Wiedza Powszechna.

Zacitujeme ešte mienku vedcov: Pesticydi sú silne aktívne látky a preto sa môžu používať iba presne podľa predpisov so zachovaním veľkej opatrnosti, ale možnosti chybnej použitia nemôžu svedčiť proti ich používaniu vôbec.

MB

OKTÓBER

Je to mesiac rozhrania jesene, ktorá sa u nás začala 21. septembra, teda vo chvíli, keď Slnko na svojej púti okolo Zeme prekročilo rovník zo severu na juh. Jesenné mesiace budú trvať potiaľ, až kým sa Slnko najviac vzdialí na juh od rovníka k obratníku Kozoročza.

V kalendári starovekého Egypta bol október prvým mesiacom roka. Je to najstarší kalendár, ktorý zostavil egyptskí knázi z Heliopolisu už v roku 4241 pred našim letopočtom na základe pozorovania evolúcie hviezdy Sotsa-Síria, ktorú vidíme na nebi krátko pred východom Slnka v júli. Egyptský rok mal 365 dní a bol rozdelený na 12 mesiacov po 30 dňa s pridaním 5 dodatočných dní. V opretí o tento kalendár bol zostavený juliánsky a neskôr gregoriánsky kalendár, čiže súčasné kalendáre.

Gregoriánsky kalendár používame dodnes. Svoj názov má podľa mena pápeža Gregora XIII., na ktorého príkaz zvláštnej komisia utvorená v roku 1576 pripravila a v r. 1582 uskutočnila reformu juliánskeho kalendára. Za základ gregoriánskeho kalendára prijali priemerný rok, ktorý má 365 dní, päť hodín, 46 minút a 16 sekund.

Okrem toho zachovali taký istýomer medzi dátumom kalendára a stavom neba, aký bol v roku 325 t.j. v čase nicejského koncilu. Dosiahli to tak, že v roku reformy vymenčali 10 dní, ktoré narastli do roku 325. Týmto spôsobom po 4. októbre v roku 1582 bolo ihneď 15. októbra. Následkom reformy gregoriánsky kalendár je krátsi ako juliánsky o 10 minút a 40 sekund.

Iný bol kalendár zavedený Mohamedom v roku 632 p. n.l. Bol to lunárny kalendár s 12 mesiacmi, striedavo po 29 a 30 dňa. Teda za tridsať rokov pripadalo 11 priestupných rokov s 355 dňami a obyčajné roky mali 354 dňa. Sú aj roky, ktoré majú jeden deň viac alebo menej.

Robia sa pokusy zaviesť jednotný svetový kalendár. Prvý podnikla Liga národov v roku 1937, ktorú však upadol pre odpor Vatikánu. Ďalší pokus podnikla Organizácia spojených národov v roku 1947. Bola utvorená zvláštnej komisia OSN pre prípravu návrhu reformy terajšieho kalendára, s ktorou Vatikán súhlasil v roku 1963. Návrh nového svetového kalendára vznikol,

ale zatiaľ nezískal jednohlasný súhlas členských štátov OSN.

Latinský názov októbra (october) pochádza od slova octo, čo znamená osem, keďže rímsky rok mal pôvodne 10 mesiacov a začínať sa v marci. Október bol teda ôsmym mesiacom roka. Poľský názov — paždiernik pochádza od trepania ľanu pripadajúceho v tomto mesiaci t.j. oddelovania pazderia od vlákin. Dávnejšie ho nazývali aj „paždierniem“, „paždiernikom“ a „košniom“. Jeho český názov pochádza od říjí, čiže staročeskej řuji, keďže tento mesiac sú jelenie ruje. K.J. Erben zasa odvodzuje jeho názov „od zarudlé barvy podzimního listí“. Ukrajinci nazývajú tento mesiac podľa zožltnutých listov — žolteň, zasa Slovenci — vinotok a Chorváti — listopad.

Október patrí spravidla k najpokojnejším, suchým a zdravým mesiacom roka. Býva pomerne teply, máva málo vetrov a studených dní. Typické jesenne dažde sa začínajú obvykle v druhej polovici a chladné dni koncom mesiaca. Na tieto vlastnosti októbra upozorňuje ľudová pranostika — „Od Gála (16.X.), chvíľa nestála“, „Od Simona a Judy (28.X.), v poli hrudy“ alebo „Na Simoniše přikluse nám zima tíše“ a pripomína, že: „Dobre, ak v októbri list zo stromu padá, ten rok požehnaný cestu si k nám hľadá“, „Sneh na Gála — zima nestála“.

Nemožno dnes povedať, aké bude počasie v októbri, keďže od istého času je nevypočítateľné. Pred dvomi rokmi zúrili v Západnej Európe, najmä na Severnom mori uragány a bür-

ky, pričom rýchlosť vetra dosahovala niekedy vyše 160 km/hod; nad Poľskom vietor dosahoval v nárazoch rýchlosť 100 km/hod. Minuloročne leto prinieslo katastrofálne sucho v mnohých západných krajinach. Po nich prišla najtuhšia zima v dejinách Spojených štátov, iba o niečo slabšia v Japonsku, zúrili orkány v južnej Ázii.

Aj na jar sme mali rôzne anomálie počasia; v apríli sa do strednej Európy vrátila zima, v tom aj u nás. V tom istom čase v Moskve bola jar. Podobné anomálie boli aj v júli, ktorý v našom podnebí patrí k najteplejším mesiacom leta. Avšak nebolo tak. Mali sme chladné, daždivé počasie, typické pre neskôr jeseň. Konečne prvého augusta priniesli nám a Československu ničivú povodeň v Krkonošiach. V Poľsku bola to jedna z najväčších povodní v posledných rokoch. Priniesla obrovské straty v Jeleniogórskom, Legnickom a Wałbrzychskom vojvodstve. Narobili škody aj v iných. Pod vodom bolo vyše 80 000 hektárov ornej pôdy. Tisíce obyvateľov miest a vidieka evakuovali vojaci; na Odre zastavili plavbu až po Štetín. Voda zničila veľa domov, ciest a mostov.

Preto ani neprekvapuje, že v sade možno počuť otázku — čo sa robi s tým počasím? Odpoveď nie je jednoduchá. Naše podnebie sa nedáodeliť na patričné odstavce, na jednoznačné obdobia a cykly a preto ani nemožno ustáliť pravdivý rytmus počasia. Dúsfajme, že nás október nesklame.

(ZOZB. MIŠO)

Z KALENDÁRA NA – NOVEMBER – LISTOPAD

Než prijde zima, nutno zorat nezasetá pole. Orbou se zvýší obsah vody v pôde a také lepe vzejdje plevel, ktorý pak na jaře snadneji odstraňime pri jarnom obdělávání pôdy. Je-li pôda priľahlá, neoreme. Ornice by se mazala a v brázdách zůstane udusaná vrstva hliny, tvorí se tvrdé hroudy a tím se zhoršuje kvalita pôdy a snížuje její úrodnosť.

Na podzim zaoráváme fosforová a drasliková hnojiva; lepe se smísí s hlinou a rostliny budou moci lepe využiť výživné složky, ktoré jsou v nich obsaženy.

Na podzim také můžeme výplnit kyselou pôdu. Krom minerálních hnojiv pôda potřebuje také hnojivo ústrojné. Chlévská mrva je dobrá pro všechny zemědělské rostliny. Především pak ji pohnojuji pôdu pro řepu, brambory, zelí a kuřici. Tyto rostliny ji nejlépe dovedou využít. Ústrojné hnojivo, tedy humus, potřebují také olejnaté a motylkovité rostliny. Obilí využívá chlévské mrvy v nižším stupni.

Na podzim musíme vyčistit strouhy na polích a lukách, odstranit z nich suchý plevel, opravit poškozené hrázky a vyčistit ústí drenáži.

V zahradách a sadech hubíme až do pozdního podzimu škůdce a bojujeme proti nemocem stromů. Shnilé spadané ovoce a suché listy vysbíráme, vyhrabem a zničíme, protože v nich prezimují nejružnejší plísne a choroboplodné baktérie.

Jabolné chránime pred zajíci; choulostivé stromy

(meruňky a broskve) ovážeme slámovou. Ovoce stromky sázíme pred príchodom mrázov.

Také chlévy musíme připravit na zimu. Odstraníme pavučiny a prach, změníme slámu na patrech a pak prostří důkladně vybilíme. Bude čisto a zničíme výtrusy cizopasníků a hmyz. Před bělením vyházíme hnůj.

Pokud provádíme tepelnou izolaci chlévů, nesmí to být na úkor světla a větrání. Plocha oken může být dvánáctkrát až patnáctkrát menší než plocha podlahy. Nejlepší jsou okna s ventilačním zařízením, která můžeme snadno podle potřeby otvírat. Mezery a díry utěsníme. V zimě by teplota v chlévech neměla být vyšší než +8°C; krávy mají chuť k zárludu, jsou otužilejší a nenachladnou při vypouštění na čerstvý vzduch.

V chlévech musíme zajistit dobré větrání. Dále opravíme žleby a žebříčky, prohlédneme vázání. Žebříčky nesmí být upevněny příliš vysoko, nejlépe na úrovni hlavy zvířete. Jsou-li příliš vysoko, mohou se zvýřatum zaprášit oči a také zkřivit krční obratle. Sláma na stlaní musí být pořezaná. Cílem je kratší, tím lépe vsakuje výkaly a hnůj je kvalitnější, snadněji se odstraňuje z chléva, rozchazuje na poli a zaorává. Všimněme si také stání v chlévech a častěji přehazujeme stelivo pod nohami ze zadu dopředu. Pravidelně odstraňujeme nahromaděný hnůj.

Než přijde zima, musíme také připravit výběh pro zvířata. Nemáme-li vhodné místo, musíme ze

dvora odstranit všechno nepotřebné nářadí a upevnit oplocení. Denně pak vyhánime zvířata na čerstvý vzduch na 1 – 2 hodiny. Nepřetržitý pobyt v chlévě má nepříznivý vliv na zažívání ústrojí, na krevní oběh atd.

Podle možnosti prodloužíme pasení ovcí na pastvisku. Je to dôležité jak z ekonomickej, tak také zdravotního hlediska. Pohyb na čerstvém vzduchu zlepší zdravotní stav zvířat. Ovce můžeme pásť na řepniště, brambořiště, které je však vhodné pro starší ovice. Doporučujeme opatrnost, protože zbylé namrzlé brambory zvýřatum škodí. Pozdě na podzim, je-li málo sněhu, a také brzy na jaře, můžeme ovce pásť na ozimech, řepništích, oziemých směškách a jetelištích. Pokud bude pôda suchá a zmrzlá, neutrpí rostliny žádnou škodu. Důležité je, aby zvířata po poli přešla rychle a nezrýpaleně.

Takové pasení je však pouze doplnkem základní krmné dávky. Nejdůležitějším činitelem je zde pohyb zvířete na čerstvém vzduchu.

V zimě uhrazujeme krmnými dávkami hlavně spotrebou bílkovin, uhlovodanů, minerálních látek, vitamínů a stopových prvků. Kvantitatívne vysoké, ale jednotvárné krmné dávky neslouží zdravotnímu stavu zvířat.

Zvláště krmivo pro dojnice musí obsahovať jak zrní, tak i seno a rozhodne také vitamínové a mineralní dodatky.

STANISLAW DEC

Z AMOROVEJ LÚCKY

HUMOR

Žena bez záletnosti je ako kvet bez vône.

Ženy existujú preto, aby sme ich milovali a nie preto, aby sme ich chápali.
(Achard)

Manželstvím znamená pro muže záchrana. Zjistili to vědci, psychiatři a psychologové. Pokud na chřipku nebo zápal plíc umírá jeden ženatý muž ve věku dvaceti až čtyřiceti čtyř let, na tytéž nemoci a ve stejném věku umírá šest starých mládenců. Ze 100 000 Američanů páčí se bezevady 7,7 osamělých žen a 32,2 osamělých mužů. Na každou pannu ve věku dvaceti tří let, která není žasná, připadají tři neurastenici, stejně starí mládenci.

Tedy zachránit muže může pouze manželství, to znamená domácnost a děti.

VIEŠ, ŽE...

Clovek prejde za hodinu ťok kilometrov, koľko krokov robi za tri sekundy, pri dĺžke kroku 0,8 m. Dĺžka kroku sa obvykle rovná poloviči výšky cloveka, meranej od úrovne očí.

Vzdialenosť medzi končekmi prstov roztiahnutých rúk cloveka sa obvykle rovná jeho výške.

TAKÝ JE ŽIVOT

„Keď som sa zoznámil s Brittou, podišla ku mne, poviedala, že ničim svoj talent a nakopala ma do zadku...“ spomína rozcítene známy spevák, Rod Stewart. Metóda, ktorú použila švédská herečka Britta Eklandová, bola veľmi účinná. Od roku Britt a Rod Stewart sú súhlasným párikom a spevák sa zmenil na nepoznanie. Predtým bol známy nielen talentom, ale predovšetkým náklonosťami k narkotikám, ľahkým dámickám, ako aj... demolovalním izieb v hoteloch, v ktorých býval. Pod tvrdou rúčkou krásnej Britty sa stal pokojným domácom; má tiež stále nové umelecké úspechy. Najviac na tom všetkom prekvapuje to, že Britta, ktorá tak úspešne „obrátila“ hudobníka, má za seba pomerne bujný život: krátka bola manželkou anglického komika Petra Sellersa, potom priateľkou rôznych menej známych pánov. Teraz je ideálnou manželkou a matkou.

V jeho rode bolo deväťnásť svätých, piati pápeži, 40 kardinálov a jedenásť kráľovských manželiek. Knieža Filippo Orsini sa zdal byť hodný týchto tradícií — hrdý a krásny patril k smotánke talianskej spoločnosti, zastával tiež čestné funkcie asistenta pápežského trónu. Napriek tomu, že rod Orsiniovcov v príbehu storočí veľmi schudol, knieža Filippo vďaka bohatej manželke nemal finančné starosti. Mal najnáhernejšie autá a bol hlavnou osobnosťou rímskeho „dolce vita“. Takto bezstarostný a hodvabný život viedol dovtedy, kým sa nezoznámil s anglickou herečkou Belindou Leeovou. Bola to veľká a škandalózna láska, obaja sa neúspešne pokúšali spáchať samovraždu a ohlas, ktorý sprevádzal tento vzájom spôsobil, že knieža začali všetkých čestných funkcií a stratil aj podporu rímskej spoločnosti, ktorá nemá ráda škandály. Nakoniec stratil aj manželku, ktorá sa s ním rozšila, a s ňou aj — majetok. Belinda Leeová zahynula počas autonehody. Filippo Orsini ostal sám, býval v podnajme v zrujnovanom paláci u chudobnej tety. Za mizerné peniaze dodával správy pre spoločenské rubriky podradným novinám. Naposledy 56-ročné knieža je zamietané ako tlačový zástupca — ostatne za skromný plat — neofašistickej organizácii MSI (Movimento Sociale Italiano), ktorá má na svojom svedomí mnohé krvavé teroristické akcie. „Vôbec mi to neprekáža, — povedal cynicky knieža — v dejinách môjho rodu bolo už veľa krvi a zločinov“. Smutný je teda koniec tejto histórky.

Z domáceho hrnca ...

Gumové čižmy, ktoré nosia ženy v daždivom počase, opäť dostanú lesk a budú hľaské a elastické, keď sa ich natarie glycerinom alebo olivovým olejom.

Promoká vám deštník? Je na to jednoduchý, domáci zpôsob. Ve sklenici teplé vody rozpustte 4–5 tabletek alacetu, ktorý koupíte v lekárni. Ustálym roztokom natrete celý povrch otevreného deštníku a nechte ho dobré vyschnout. Neprosákne ani kapka.

Ešte dobré, že existujú deti. Bez nich by otcovia nemali komu rozprávať o svojich úspechoch v škole. (Anna Magnaniová)

RECENO

PRECTENO

Raz v spoločnosti rozprával Hašek zaujímavé histórky zo svojho života. Vtom nieko poznámenal:

— Vy ste toho ale zažili! Škoda, že si nepísate denník...

— To sa nedá, — povedal Hašek, — ja som to všetko zažil v noci.

Proslulý chirurg operoval jednoho člena císařske rodiny Habsburků. Za několik dní priesel do nemocnice počočník pacienta a zeptal se profesora, zda prosí o rád nebo 5000 korun.

Chirug odpovedel:
— Neprosím o rád ani o 5000 korun, ale žiadám 10 000 korun.

mladým mladším najmladším

KYTICKA VDAKY

12. OKTÓBRA oslavujeme
Deň Poľskej ľudovej armády,
obrancu našich socialistických
výdobytkov.

Spi, neznámy,
dobrý vojak,
kytičku ti darujem
za to, že si od fašistov
oslobodil našu zem.

J. GÁLA

MÔJ UČITEL'

ALOJZ COBEJ

Môj učiteľ — človek dobrý,
veľa múdrych vecí vie:
prečo v rieke žijú bobry,
prečo oheň v krbe tlie,
prečo more dvíha vlny,
prečo dýcham čistý vzduch,
prečo letia plaché žlny
za slnkom na teplý juh.

Môj učiteľ — človek mladý
vždy je ku mnene ako chlieb.
Prejdem s ním cez večné laby
a cez šíru ruskú step.
Tak ma ako vo sne vodi
v svojich stopách prachom cest,
odvezie ma v bielej lodi
za ďalekým svitom hviezdičiek.

14. OKTÓBRA je Deň učiteľov. Je to sviatok tých, ktorí po celý školský rok nešetria námahu, aby čo najlepšie učili a vychovávali mladých, mladších a najmladších, aby ich dobre pripravili k samostatnému životu. Roky uplynú a my stále budeme spomínať svoju panu učiteľku, svojho pána učiteľa. A vždy tieto spomienky budú sprevádzať slová: Ďakujeme vám za vašu prácu a starostlivosť!

Môj učiteľ — človek mäkký,
pomáha mi objaviť:
kde pramenia modré rieky
i najhlbší Ľudský cit.
Odkiaľ a kam čas nás evála
a čo básnik skryl do slók.
Učí ma, že mám aj z mála
spraví veľký úzitok.

Môj učiteľ — človek štedrý,
zrejem z neho ako klas.
Viem už, odkiaľ dujú vetry,
odkiaľ príde prvý mráz.
Prečo dvakrát dva sú štyri,
aký majú stromy vek.
Viem už, koľko má svet šíry
veľkých morí, hôr i riek.

Môj učiteľ — človek milý,
máva teplú Ľudskú reč.
Stačí slovo — a v tej chvíli
neistota zmizne preč.
Keď nás tiečne cesty lesné
vylákajú z triedy von,
z našich hrdiel zvonia piesne,
ktoré pozná iba on.

Môj učiteľ — človek čistý
ako prvý zimný sneh.
Poštár nosí modré listy
a on múdrost, spev i smiech.
Až raz všetky vŕcie maký
iba preňho budú rást,
i ja chcel by som byť taký
a tak rábiť svoju vlast.

SÚŤAŽ

BOLO TO V ROKU 1977

VYPISUJEME ATRAKČNÚ SÚŤAŽ
PRE MLADÝCH ČITATEĽOV
PRI PRÍLEŽITOSTI 30. VÝROČIA KSCAS
A 20. VÝROČIA ŽIVOTA

Súťaže, ktorá má kresliarsko-opisný charakter sa môže zúčastniť každý náš čitateľ v školskom veku, ktorý nám pošle kresbu alebo list o najdôležitejšej — podľa autora — udalosti roku 1977. V tejto súťaži počítame tak s pozorovacimi schopnosťami, ako aj s citlivosťou mládeže, ktorá vždy pozorne sleduje javy a udalosti, akých sa priamo zúčastňuje buď sa o nich dozvedá a pamätá sa na ne. Teda, čo dôležité — podľa vás, sa prihodilo.

- VO VAŠEJ RODINE
 - V ŠKOLE
 - V MIESTNEJ SKUPINE KSCAS
 - V BYDLISKU
 - DOMA ALEBO NA SVETE
 - NA PRÁZDNINÁCH BUĎ INDE.
- Alebo snáď chcete vyjadriť pomocou štetca buď pera.
- NÁVRH PRVEJ STRANY ŽIVOTA
 - SVOJE NAJTAJNEJŠIE TUŽBY
 - VÍZIU BUDÚCEHO SVETA
 - PROJEKT EŠTE NEZNÁMEHO STROJA ALEBO ZARIADENIA.

Čakame na vaše práce! Môžete ich posielat do 31. januára 1977. Rozlúštenie súťaže sa uskutoční do konca februára 1978. ZA NAJLEPŠIE PRÁCE BUDU UDELENÉ ODMENY — ŠPORTOVÉ NÁRADIE V HODNOTE 10 000 ZLOTÝCH. Odmenené práce budú exponované v obciach obývaných českou a slovenskou menšinou na výstavách usporiadaných pri príležitosti jubilea 20. výročia vychádzania časopisu Život, ktoré pripadá v júni roku 1978.

VETERNÝ MLYN

Jednoduchý štvorkrídlový veterný mlyn môžete si urobiť z hrubšieho papiera (výkres, rys.). Na obrázkoch je rozkreslený celý postup. Pri skladaní dávajte pozor, aby ružica bola na paličke — držadlo pripomienané tak, aby sa ľahko krútila. Pomôžte vám malá sklenená perlička, ktorú vsuniete medzi ružicu a paličku. Druhou perličkou zachytite ružicu spredu. Drôtik pretiahnete cez prvú perličku, potom cez ružicu, navlečiete ďalšiu trochu väčšiu perličku a ešte raz drôtik pretiahnete cez paličku. Veterný mlyn — veterníček potom vyskúšajte, či sa krúti. Vezmite si ho ven — na dvor alebo na lúku a rozbehnite sa s ním oproti vetru. Ak sa veterníček bude ľahko krútiť, tak sa vám práca podarila.

Kto je šikovný, môže urobiť veterníček aj šestramenný alebo osemramenný.

O MACKE, ČO CHODÍ VLASTNÝMI CHODNÍČKAMI

Kedysi dávno žil v jaskyni divý človek. Živil sa surovým mäsmom. V hustých lesoch okolo jaskyne behali divé zvery: divý kôň, divá krava, divý pes a divá mačka.

Raz položila žena divého človeka nad žeravé uhlíky surové baranie stehno. Máso sa pieklo a rozvoniavalo. Prvý zavetril vôňu pečeného mäsa divý pes a povedal ostatným:

— Idem sa pozrieť, čo to tak pekne vonia. Poť so mnou aj ty, divá mačka.

— Ja chodím vlastnými chodníčkami a kedy chcem, — odvetila divá mačka.

— Tak sa prestaneme kamarati! — povedal divý pes a pobral sa sám k jaskyni. Divá mačka sa tichučko zakrádala za ním, bola zvedavá, ako sa mu povodí.

Keď prišiel pes k jaskyni, žena sa mu prihovorila:

— Vitaj, divé zvieraj z hustých lesov a povedz, čo chceš?

— O moja nepriateľka a žena môjho nepriateľa, čo to rozvoniava v tvoyej jaskyni?

Žena vzala kost z upečeného stehna a hodila psovi:

— Divé zvieraj z hustých lesov, pomáhaj môjmu mužovi vo dne poľovať a v noci strážiť jaskynu a buď mať toľko kostí, koľko len budeš chcieť!

„Oh“ pomyslela si mačka. „Tá žena je veľmi múdra, ale nie taká múdra ako ja.“ A vrátila sa k ostatným zvieratám.

O niekoľko dní žena pri ohni sušila pozbieranú trávu a kládla ju na kopu. Siroko-daleko sa niesla vôňa sušného sena.

Keď sa divé zvieratá nemohli dočkať divého psa, divý kôň povedal:

— Pôjdem k jaskyni a zistím, čo sa s ním stalo. Poť so mnou aj ty, divá mačka!

— Ja chodím vlastnými chodníčkami a kedy chcem, — povedala mačka a nešla. Pobrala sa vŕak za divým konom a pri jaskyni sa skryla do krovia, aby všetko videla a počula.

Žena sa prihovorila divému koňu:

— Vitaj, divé zvieraj z hustých lesov a povedz, čo chceš!

— O, moja nepriateľka a žena môjho nepriateľa, daj mi trošku voňavého sena.

— Ak si dás založiť chomút, dám ti tri razy do dňa voňavého sena.

„Oh, aký je ten kôň hlúpy,“ pomyslela si mačka a vrátila sa k ostatným zvieratám.

Další deň sa vybrala k jaskyni krvava. Za náruč sviežej trávy a voňavého sena dovolila žene, aby ju podožila.

Mačka to videla a zacitila vônu nadojeného mlieka. Prikradla sa tichučko k žene a začala sa jej zaliečať:

— O moja nepriateľka a žena môjho nepriateľa, povedz, koľko divých zvierat ešte chceš?

Žena sa zasmiala a povedala:

— Divé zvieraj z hustých lesov, vráf sa, odkiaľ si príšlo. Nepotrebujem viac sluhov v našej jaskyni.

Divá mačka sa neprestala zaliečať:

— O moja nepriateľka a žena môjho nepriateľa, prečo mi nedovoliť ležať pri teplom ohnisku a piť teplé mlieko? Si taká múdra a pekná...

Žena povedala:

— Vedela som, že som múdra, ale že som aj pekná to som nevedela. Za to, že si mi to povedala, slabujem ti, že ak len raz ťa budem mať za čo pochváliť, budeš môcť bývať v tejto jaskyni.

Divá mačka odvetila:

— Dobre si zapamäťaj, čo si povedala! — a odbehla do hustých lesov.

Po čase žena na ňu celkom zabudla. Iba netopier prebyvajúci v jaskyni, každú noc donášal mačke správy z jaskyne. Raz jej oznámil, že v jaskyni je malé diefa, ktoré žena veľmi líubi.

— Teraz prišiel môj čas! — zamiaukala mačka a prikradla sa k jaskyni. Keď odšiel muž na poľovačku, pozorovala, čo sa robí v jaskyni. Žena chystala obed a diefa jej ustavične zavadzalo. Vyniesla ho preto pred jaskynu a dala mu pári komienkov na hranie. Ale diefa len plakalo a plakalo.

V tej chvíli vyšla mačka z krovia, pribehla k diefatku a mäkkou labkou ho pohladiла po líčku. Diefáko prestalo plakať. Mačka sa mu aj ďalej obtierała o kolienka a šteklila ho chvostíkom. Diefa sa rozosmiala. Vtedy žena povedala:

— Kto zabáva moje diefátko?

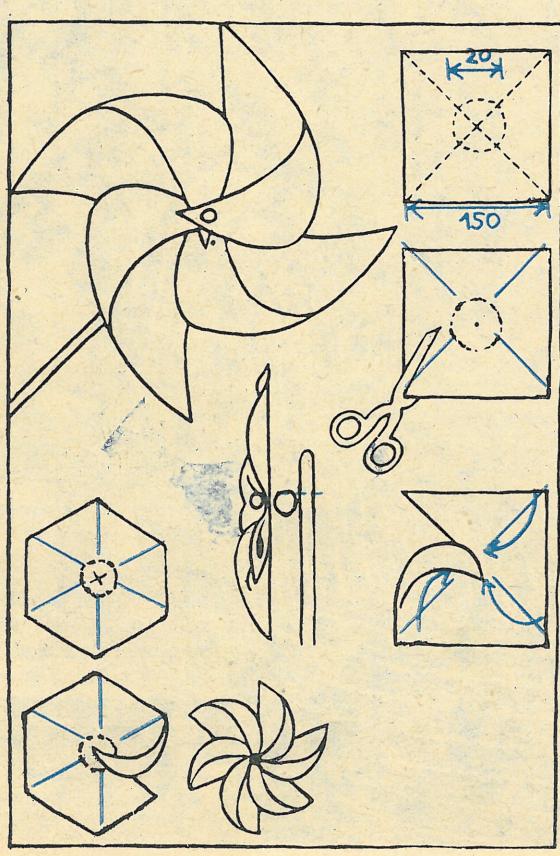
— O, moja gazziná, žena môjho gazu a matka syna môjho gazu, tvoje diefátko zabáva divé zvieraj z hustých lesov, — povedal netopier, ktorý býval v jaskyni.

— Nech je to ktočořek, zaslúži si pochvalu, — povedala žena netopiero. Len čo to dopovedela, do jaskyne vbehlá mačka:

— O moja nepriateľka, žena môjho nepriateľa a matka syna môjho nepriateľa — splň, čo si slúbila! Budem bývať v tvojej jaskyni, aj keď ti nebudeš služiť. Vždy budem chodiť vlastnými chodníčkami a kedy sa mi zacheze.

Žena sa na mačku usmiala a postavila pred ňu misku, plnú teplého mlieka.

PODEĽA RUDYARDA KILPLINGA

PRZECIWPOŻAROWE
WARTY

Ukazało się Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie wart przeciwożarowych z dnia 11 lipca 1977 r. Dziennik Ustaw Nr 23 z 19 lipca 1977 r.), zmieniające poprzednie tego typu rozporządzenie z 13 września 1962 r. Jego treść zainteresuje z pewnością mieszkańców wsi, w których stosuje się tego typu ochronę przeciwpożarową.

We wstępnie rozporządzeniu czytamy, że obowiązek pełnienia wart przeciwożarowych przez osoby fizyczne może być wprowadzony do wiadomości publicznej.

WĘTERYNARZ

ZATRUCIE OWIĘC
PASZAMI

Zatrucia u owiec mają przeważnie charakter zatrutu pokarmowych. Wywaja one spowodowane przez przypadkowe spożycie substancji trujących, wskutek zatrutu lekami oraz umyslnych zatrut. Przy zatruciach roślinnych cenną wskazówką jest stwierdzenie w zwaczu obecności części roślin trujących.

PASZE SŁOMIASTE. Zatrucia sianem właściwie nie występują, jeżeli jest ono odpowiednio zebrane i należycie przechowywane. Świeże siano zawiera często trujące składniki wywołujące objawy morzyska i biegunki. Siano stare, pokruszone i kwaśne i zawierające dużo pyłu może wywołać nieżyt górnych dróg oddechowych i powodować uszkodzenia błony śluzowej jamy ustnej oraz wywoływać ogólne zaburzenia.

PASZE SOCZYSTE. Lubin, różne jego gatunki i odmiany zawierają zarówno w stanie świeżym

dzony przez gminne rady narodowe w okresie od 1 marca do 31 października. O tym czy taki obowiązek będzie dotyczyć całej gminy, czy tylko konkretnych wsi decydują takie kryteria jak duże zagrożenie pożarowe (np. tam gdzie występuje zwarta i palna zabudowa) albo zagrożenie wynikające z długotrwałej suszy, czy nasilenia prac polowych lub ołomotowych.

Uchwała GRN o wartach przeciwpożarowych określa czasokres jej pełnienia jak i porę (dzień i noc), a także udziela naczelnikom urzędów gminnych zezwolenia na zatrudnienie stałych wartowników tam, gdzie brak dostatecznej liczby mieszkańców, którzy mogliby takie warty pełnić zgodnie z wymogami regulaminu, który jest podawany do wiadomości publicznej.

ne w sposób przyjęty na danym terenie.

Obowiązek pełnienia wart przeciwożarowej może być nałożony na każdego posiadacza nieruchomości lub członka jego rodziny, jeżeli odpowiada on warunkom jakie stawia ustawa o ochronie przeciwpożarowej. Sołtys z upoważnienia naczelnika gminy ustala ilość i imieniową listę osób, kolejność wartowania, trasę obchodu oraz sposób i środki alarmowania.

Jeżeli zdecydowano zatrudnić stałego wartownika, to umowę o pracę zawiera z nim naczelnik gminy. Przysługuje mu wynagrodzenie zasadnicze ustalone w stawce godzinowej określonej w przepisach w sprawie najniższych wynagrodzeń zasadniczych stosowanych w społecznych zakładach pracy. Stawka ta może być

zwiększoną o 50%. Za każdą godzinę pracy w porze nocnej przysługuje wartownikowi dodatek 15% godzinowej stawki. Jego wynagrodzenie jest wolne od podatku i składek na cele emerytalne.

Fundusze na zatrudnienie stałego wartownika czerpie się od osób zobowiązanych do pełnienia warty przeciwpożarowej proporcjonalnie do obowiązku jej pełnienia i ogólnej wysokości wynagrodzenia wartownika. Istnieje obowiązek tego typu świadczeń i podlegają one ściągnięciu w trybie egzekucyjnym.

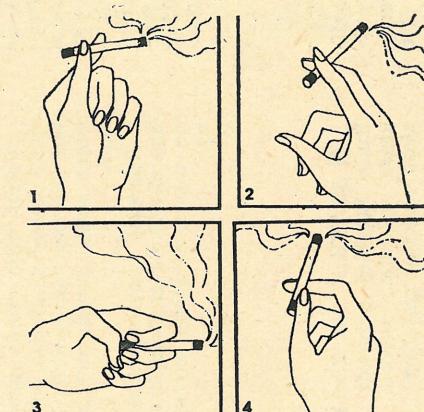
Przestrzeganie tego rozporządzenia jak i innych przepisów przeciwpożarowych to jeden z ważnych obowiązków każdego obywata.

M. B.

RADÍME TI,

NEKUR!

**MUSÍS-LI,
CIGARETA
PRAVDU TI POVÍ**

Każdy kuřák kouří jinak. Jiným způsobem drží cigaretu, jinak vyfukuje kouř, jinak odklepává popel atd. Optimisté, lidé vytrvale jdoucí k vytčenému cíli, lidé, kteří se dovedou plně soustředit drží cigaretu mezi palcem a ukazováčkem (1). Cigaretu mezi nataženým ukazováčkem a prostředníkem drží lidé nervózní, velmi inteligentní, ale domýšliví (2). Jak kouří lidé, kteří rádi riskují, jsou společníci a dovedou se ovládat, vidíme na obrázku č. 3. Cigaretu, směřující vzhůru jako anténu (4), napovídá, že ji kouří romantik a individualista.

snár

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERÍME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEĎ POZRIE DO SNÁRA, AJ KED TO POKLADA ZA PRESDUDOK NASICH BABIČEK. OSTATNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED VÁM SNÍVA:

Flaša, vidieť ju — zlá nálada, zloba
— rozbítu vidieť — smútok
— naplnovať ju — budeš mať veľa práce
Chryzantému vidieť — správa od vzdialenej osoby
Gaštany vidieť — radosť
— jest — šťastie
— stromy — rýchle splň svoje predsa-vzatie

Kolovrátok — dosiahneš šťastie prácou
Kruh okolo mesiaca vidieť — hanba a potupa

Kožu vidieť spracovávať — strata
— vidieť — neprijemnosti, odpor
— kupovať — choroba
— krájať — hádky
Pohovka, sedieť na nej — dlhá nemoc
— veľmi peknú mat — bohatstvo
— zo slamy — si stály v citoch
— hojdať sa na nej — neisté zdravie
— roztrhaná a špinavá — nepokoj v domácnosti
Plagát — prekvapujúca novinka
Plieseň — neprijemnosti
Podvázok — milostné šťastie.

ZUZKA

HOUBY:

jsou velmi chutné, ale málo výživné. Přidáváme je do polévek, omáček, k dušenému masu atd. Cheeme-li je podat jako samostatný pokrm, doplňujeme je vajíčky, krupicí,

smetanou a podáváme s bramborami nebo chlebem. Sbíráme pouze houby, které dobře známe! I jedlé houby mohou způsobit žaludeční potíže, jsou-li zapárené (po dešti), plesnivé nebo ohřívány! Letos je vlnký rok a hub je v lesích dost. Každá hospodyně by si je měla usušit na zimu. Sušíme očištěné houby a usušené pověsíme v pláténém pytlíku v sušém a vzdušné komoře.

Houby môžeme také naťažiť do octa nebo usmažiť je na tuku. Omyté, očištene houby nakrájime na plátky a na větším množství tuku (nejlepší je sádro) je smažíme tak dlouho, až se vypaří všechna voda a houby začinají ružově. Pak je naplníme do lahvi, převážeme pergaménovým papírem nebo celofánem a uložíme v chladném místě.

**SUCHÉ HOUBY
SMAŽENÉ**

Sušené houby namočíme na několik hodin do studeného mléka. Okapáne nakrájíme na nudličky a na zpěněné cibulce na tuku udusíme do měkké. Přidáme kmín a sůl. Do měkkých hub přidáme vejce (1 na osobu), necháme zhousnout, podle chuťi osolíme. Na míse posypeme jemně poskhanou zelenou petrželkou. Podáváme je k čočce nebo s chlebem.

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAZKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUELUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIJA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaśkiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrašák (Jablonka), František Bednarek (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzica Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronislav Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzica Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luścinski (Zelów), Lýdia Mšálová (Zubrzica Góra), Lydie Munduľová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmanšký (Tribš), Andrej Vojta (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta języka czeskiego — Valerie Wojnarowska; tłumaczenia na język sławski — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta języka słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. — Jolanta Bryszewska.

Nadesłanych rękopiśmi, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa-Książka-Ruch”. 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Adres ZG TKCis: 31-024 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumeratę na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmują Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państwowie i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędu Pocztowego.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuję: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolegialne Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajo- wej o 50%.

Oddano do sklepu 14.09.1977. Numer podpisano do druku 25.10.1977 r.

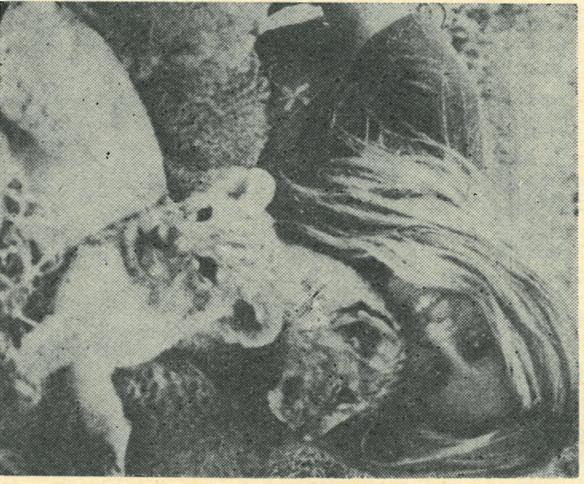
Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 1186. Nr indeksu 38601/38501. F-69.

ŽIVOT
CZASOPISM
SPOŁECZNO
KULTURALNE

Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

STÁVA SAAJ TAKTO

Z ASTROLOGOVÉJ KRONIKY

■ 42-ROČNÁ BRIGITTE BARDOTOVÁ netají, že má rádšej zvieratá ako ľudí. Jej tri manželstvá boli nevydarené, nespočetné řubostné dobrodrustvá trvali krátko. Zato zvieratám bola ex-hviezda vždy veria. Teraz, keď už prestala natáť filmy, vela časť venuje nielen svojim farme pri Paríži sú 23 mäčky, 16 psov, 6 kôz a somárík, ale aj všetkým otázkam starostlivosti o zvieratá, a ochrane hnutí ďalších druhov. Z jej iniciatívy vznikol fond na ochranu zvierat a naposledy Brigitta vydala na vlastné trovy krásny farebný album so snímkami z rezervacie Thoiry v Afrike a zisky z predaja urcila na tenisfond. Na snímkach vidime okrem zvierat aj samu Bardotovú, ostatne este stále deknú a mladí. A tusa je jedna zo snímkov z albumu: BB a malé levicatá.

■ MAGNET Britská monarchie je len jenom instituciň ūčitelnou, ale také výnosnou. Potvrzuju to oslavu stribrného jubilea — 25. výročia korunovace kráľovnej Alžítry II., ktoré boli plánované až do konca srpna, tedy trvají celou turistickej sezónu. Oslavy prialakali množství návštěvníkov z ciziny. Do Londynu sa sjely nejmenej dva milióny ľudí na slavnostní přeježdzu kráľovské rodiny ulicemi mesta ve zlacených kočarec. Lze tedy očekávať, že poniekud vyčerpaný poklad bude doplnen několika miliardami doláru.

■ PRE TYCH, KTORÍ POVAŽUJU ŠVAJČIARSKO za krajina bank, hodiniek a syra, bude siť prekvapením správa, že z Zürichu prosperuje 600 prostitútov z povolania a 1500 „na čierne“ čiže nelegálne. Vec sa naposledy stala známa, lebo v tomto meste začali kampani, ktorou

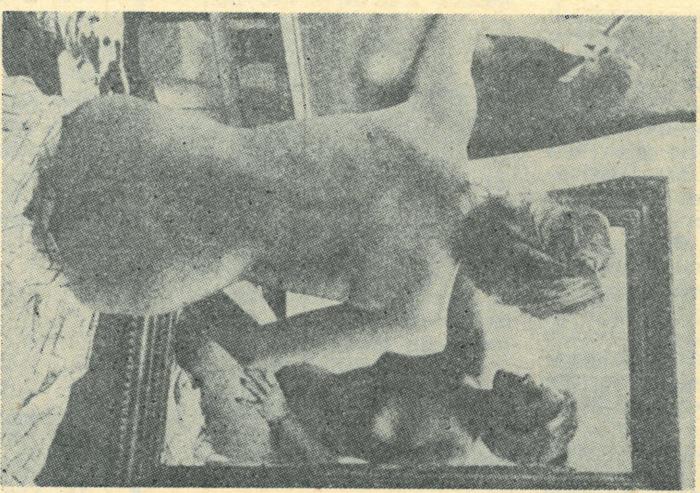
cieľom je „očistenie“ chodníkov a založenie „poriadnych“ verejných domov. Ako ľudia odborníci, na prelome storočí sa takéto domy vybore osvedčili v Zürichu, preto sa vypáli vrát k „pekným tradíciam“. Ostatne rejdie iba o poriadok, hygienu, ale aj o bezpečnosť dievčat, ktoré chodiac po uliciach sú vystavené mnohým nebezpečenstvám.

Vec spočíva v tom, že Švajčiarske ženy predvídajú trest do 5 rokov väzenia za kupujarstvo a tento zákon platí aj pre majiteľov verejných domov, a až 10 rokov väzenia v prípade dohadzovania neploleťich dievčat.

„Kádre“ zurištských slečniek boli v posledných rokoch radikálne omietané, lebo polovica z nich má menej ako 25 rokov. Istá, 65-ročná domáca paní, keď počína navrhované zmeny oznamila: „Už len to chybí, aby im štát začal platiť.“ Časť jehož zúrištských restaurácií povedal, že je „za“, lebo to, čo je dobré v Hamburgu, musí byť dobré aj pre Žirich. „Už sa na to nienôžem pozerat, ako na každom rohu dievčat občianky“, — pridal znechutene. 35-ročná obyvatelka Žirichu rozhodne protestovala proti verejnému domovu, ktoré by podľa nej „iba výhali manželov z vlastných domov“.

■ SPOR O UFO. UFO je skrátka označujúca „neidentifikované lietajúce objekty“. Dokonca už roky existuje a energicky požaduje medzinárodná vedecká spoločnosť zaobrájajúca sa práve UFO. Teda registruje a pokrýva sa vysvetliť javy, ktoré sú možu týkať objektov pôvodom nie z našej planéty. Zaznamenaná už tisíce takýchto údajov, často sa vysvetlilo prírodnými javmi, omylinou či lúčkom, ktoré vysvetlených.

Tak napr. v r. 1952 obyvateľ horských oblastí v severnom Taliansku fotografoval zo vzdialenosť 100 m „lietajúci tanier“ počas pristávania. Na jednej zo snímkov bol zreteľne viditeľ slnečný pilot a časť vonkajšej konštrukcie lode. Veľmi dlho trvala analýza týchto snímkov, konečne predsa len vysvietli bol šikovný fotomontáž. Bol to podvod v mene slávy, ktorí chcel získať autor snímkov.

■ PARÍŽSKA MALÍRKa ČESKEHO PŮVODU, ANNA CHROMYOVÁ, která

byla vychována v Rakousku, začala malovať tepne pred päť lety. Jej obrázky mají veľký úspech, plati sa za ně mnoho tisíc franků. Malířka nazvala svuj umělecký směr fantastický realismus. Maluje většinou akty žen. Zajímavé je to, že většinou je sama modelkou ke svým aktilum. Pomáhá jí zrcadlo. Jak vidíme na snímk, je modelkou veľice přívabnou, což nepochybně zvyšuje zájem o její obraz.

KOU Irene Arnottová z vesnice Sheldon v Anglii s údivom pozorovala, jak myš pila mlieko z misky kočky. Kočka skočila do myši, ale okamžite couvila s žalostným piskom. Z nosu jí kapala krev. Zverolekár, ktorý kočku ošetroval, prohlásil, že něco takového ježé nikdy neviđel. Paní Arnottová vypráviała, že utok myši byl tak rýchly, že ani nastačila zasáhnout do souboje a své obibene kočce pomoci.

■ KRVAVÝ SOUBOJ MYŠI S KOČKOU Irene Arnottová z vesnice Sheldon v Anglii s údivom pozorovala, jak myš pila mlieko z misky kočky. Kočka skočila do myši, ale okamžite couvila s žalostným piskom. Z nosu jí kapala krev. Zverolekár, ktorý kočku ošetroval, prohlásil, že něco takového ježé nikdy neviđel. Paní Arnottová vypráviała, že utok myši byl tak rýchly, že ani nastačila zasáhnout do souboje a své obibene kočce pomoci.

SKORPION

Koniec roka bude pre osoby narodené v znamení Škorpióna, teda od 24. októbra do 22. novembra, bohatý na udalosti. Október bude pre nich príznivieši, ako predošlé mestace a mnôhym priniesie radosť zo života. Ale počas konca tisícto mesiaca môžu očakávať faktisku v láske a v priateľstve. V tomto čase môžu tiež očakávať a rekreačie. Môžu tiež očakávať odmenu za dobré výkonanú prácu, s ktorou vobe-

nepočítajú. Mladí muži majú dôvodu, preto aby si mali dávať pozor, najmä na prechladnutia.

v práci; veľmi dobré bude toto obdobie pre milenecke a manželské vzťahy. Tento čas je priniesie radost, ťspechy v práci, ťspechy v manželstve. V tomto čase môžu tiež očakávať odmenu za dobré výkonanú prácu, s ktorou vobe-

nepočítajú. Mladí muži majú dôvodu, preto aby si mali dávať pozor, najmä na prechladnutia.

